

Glossa Iuridica

V. évfolyam, 1-2. szám

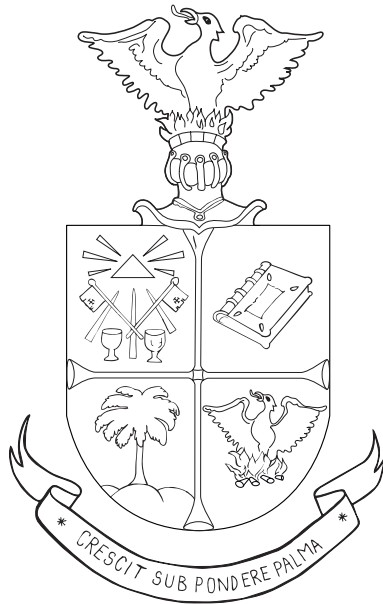
A JÓ KORMÁNYZÁS

Glossa Iuridica

V. évfolyam, 1-2. szám

A JÓ KORMÁNYZÁS

Budapest, 2018

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A LETÉTI SZERZŐDÉS

GONDOLATOK A LETÉTI SZERZŐDÉS SAJÁTOSSÁGAIÉRŐL A RÓMAI JOGI HAGYOMÁNY, VALAMINT AZ EURÓPAI ÉS A MAGYAR JOGFEJLŐDÉS FÉNYÉBEN

SZALMA JÓZSEF

professor emeritus (KRE ÁJK), az MTA doktora

1. Colloquiális fogalom meghatározás és kérdésselvetések a letét jogi sajátosságairól, létrejveteléről, tartalmáról, válfajairól

1.1. A letéti szerződés kiinduló definíciója és a letéti szerződés megkötésével kapcsolatos dilemmák

A letét legegyszerűbb, legrövidebb meghatározása szerint nem más, mint *idegen dolog felelős őrzése vagy felügyelete*.¹ E fogalom meghatározás azonban nem teljes, hiszen nem válaszol arra a kérdésre, *hogyan jön létre* a letét, vajon formális, vagy nemformális (konszenzuális, szóbeli, v. alakmentes) szerződésről volna-e szó. Ezen kívül felmerül a kérdés, hogy létrejvetelétől, egyes válfajainál fogva is, melyek egyfelől az őrző, azaz a letéteményes, másfelől a letétes kötelezettségei és jogai. Ha e szerződés ingyenes, értelemszerűen a

---

1 Ld. Az Osztrák Általános Polgári Törvénykönyv (ABGB) 957. paragrafusát: „Verwahrungsvertrag. Die Verwahrung ist die Übernahme einer fremden Sache in Obsorge.“ Ld. pl. in: *Kodex des österreichischen Rechts, Bürgerliches Recht, ABGB, 2012/2013*, Hrsg. DORALT, Werner, Lexis/Nexis, Wien, 2013, 107. Pontosabban az OÁPtk. definíciója szerint: „Ha valaki idegen dolgot felügyelet céljából átvett, letéti szerződés keletkezik. („Wenn jemand eine fremde Sache in seine Obsorge übernimmt, so entsteht ein Verwahrungsvertrag“). Látható, hogy a szerződés az átvételtől keletkezik, tehát az OÁPtk. a reálszerződés koncepciójának talaján áll. Ezt megerősíti a második mondat is: „Das angenommene Versprechen, eine fremde, noch nicht übergebene Sache in Obsorge zu Übernehmen, macht zwar den versprechenden Teil Verbindlich, es ist aber noch kein Verwahrungsvertrag.“ (Az elfogadott ígéret idegen dolog felügyelete céljából történő átvételről kötelezi az ígértetevőt, ez azonban még átvétel hiányában, nem őrzési szerződés). Az OÁPtk. következő, 958. paragrafusa szerint az őrzési szerződés az átvevő javára nem hoz létre tulajdont, hanem csupán birtokot, egyúttal használati jogot sem, ő csupán egyszerű birtokos (Inhaber) aki köteles a rábízott dolgot megóvni a károsodástól. (Er ist blosser Inhaber mit der Pflicht, die ihm anvertraute Sache vor Schaden zu sichern).

letéteményesnek csupán őrzési kötelezettsége van. Ekkor is kérdés, hogy az őrzőnek mely fokú gondosságot kell tanúsítania. Továbbá az is kérdés, hogy a letéteményes jogosult-e a letett dolog használatára vagy sem. S ha igen, vajon az ilyen letét, letét „marad-e”, vagy más nevesített szerződéssé alakult-e át, illetve a letétnek egy alfajáról, avagy a letéttel vegyes szerződésről volna-e szó.

Ha a letét visszterhes, felmerül a kérdés, hogy ez egymagában kihat-e az őrzés kívánt gondossági fokára (felelős őrzés, custodia). Az a kérdés is tárgyalható, hogy vajon a letét tárgya csak ingó, vagy netán ingatlan is lehet. Továbbá az is vitatott kérdés, hogy az őrzés tárgyától függően, vagyis attól, hogy egyedileg vagy fajlagosan meghatározott dologról van-e szó, az őrző ennek a dolognak ideiglenes tulajdonosává, vagy csak felelős, jogszerű birtokosává vált. Felmerül továbbá az a kérdés is, hogy ingyenes, akár visszterhes letét-változat esetében, ki viseli a letett dolog (karbantartási) költségeit, nemkülönbön tönkremenetelének kockázatait. Tehát az a kérdés is körül járható, ki viseli és mennyiben, a letett dolog tönkremenetelének, sérülésének, elvesztésének kockázatát, azaz a kártérítési kötelezettség mértéke és faja (szerződési vagy esetleg deliktualis). Számos egyéb vitás kérdés is felmerülhet. Természetesen, ezekre a kérdésekre nem lehet „univerzális” válaszokat nyújtani, csupán kísérlet szintjén adhatók meg a válaszok, figyelemmel a jogfejlődés állandó és változó tapasztalataira.

Kérdés, hogy amennyiben a letétes viseli a költségeket, márpedig ez általánosan elfogadott szabály, vajon ez egymagában kihat-e a letét, alapjellemzőjére, azaz „ingyenes” szerződéstípus voltára, vagy sem.

A létrejövetel tekintetében a jogösszehasonlításban több ismert módozat áll fenn. Az első szerint a letét a letétes és a letéteményes egyszerű, – letét tárgyára vonatkozó, letéteményes őrzési kötelezettségét előírányzó jogügyleti akaratmegegyezésével jön létre (tehát *konszenzuális* szerződés).

A második módozat szerint, e szerződés majd csak az akarategységet követően jön létre, nevezetesen akkor, amikor az őrzés céljából ígért dolog *tényleges átadására* sor került (ún. *reál szerződésről* szóló koncepció). E koncepció szerint a letétről szóló megállapodás egymagában nem tekinthető szerződésnek, s csupán *előszerződésként*² minősíthető. Ugyanis a szerződés létrejöveteléhez szükség van

---

2 A Ptk. az előszerződést 6:73 paragrafusának (1)-(3) bekezdése szabályozza. Az (1) bekezdés szerint, ha a felek abban állapodtak meg, hogy későbbi időpontban egymással szerződést kötnek, és megállapítják e szerződés lényeges feltételeit (helyett helyesebb lett volna: elemeit), a bíróság e feltételek szerint, a szerződést bármelyik fél kérelmére létre hozhatja. A magyar Ptk. az osztrák doktrínához képest, eltérő koncepciót fogadott el. Az osztrák doktrína szerint, az előszerződés megkülönböztetendő a pontozattól – punk-

még egy aktusra – a letét tárgyának tényleges átadására. Az átadás a reálkoncepció szerint konstitutív, jogkeletkeztető jelleggel bír, azaz egyben főszerződési aktusként is és ennek formájaként is tekinthető, hiszen ettől kezdve vált ki a letéti szerződés joghatást, amitől kezdve a letéteményes őrzési kötelezettsége létre jön. Ha így tekintünk rá, akkor ez egy egyoldalúan kötelező szerződés, vagyis e szerződés lényege a letéteményesnek a visszaszolgáltatási kötelezettségéből áll. Más szóval, ettől, az átadástól kezdve jön létre a letéteményes őrzési és felszólításra történő visszaszolgáltatási kötelezettsége.

Egyébként az átadás tényét a jogirodalom, gyakorta, a jogkeletkeztető jellemző mellett, amint a többi tradicionális reálszerződésnél, sajátos formának, alakszerűségként minősíti.³

A harmadik módozat szerint, a letét *formális szerződés*, azaz legalább egyes nemei, fajai tekinthetők ilyeneknek, s csupán írásbeli lényeges forma teljesítése útján történik megkötésük. Pl. professzionális, vállalkozói áruraktározás-őrzés esetén. Ez tartalmazza a fajlagos áru faját, mennyiségét és minőségét. Mivel ezen a raktáros tulajdonjogot szerez, forgalmazhatja is és ennek érdekében

---

tációtól. A tipikus előszerződés, csupán a jövőbeni főszerződés típusát jeleli ki, a fő elemek nélkül. Rendeltetése a felek közötti jogügylet-tervezés. A másik típus értelmében van olyan előszerződés, amely már a fő szerződés lényeges elemeit (pl. adásvételnél az ár és az átruházandó dolog) tartalmazza (ez nem más, mint a punktáció, v. pontozat). A letétnél az előszerződést (tehát a letétről szóló megállapodást) követően, a főszerződés megkötésére, a reál koncepció szerint, akkor kerül sor, amikor az őrzendő dolog átadása ténylegesen megtörtént. Gyakorlati következménye az első típusú, csupán a szerződés nemét, nevesítését meghatározó előszerződésnek az hogy, szemben a Ptk. megoldásával, bírói úton nem kényszeríthető ki. Ennél, az ígéret beváltásának hiánya – azaz a főszerződés „meg nem kötése“, csupán a szerződési érdekkár fizetésének következményével jár. Azért, mert e változat nem tartalmazza a szerződés fő elemeit (essentialia negotii). A pontozat azonban perelhető, mivel tartalmazza a szerződés fő elemeit. Ennélfogva van az, hogy amennyiben a felek a mellékes kikötésekről nem állapodtak meg (pl. teljesítés helye, időpontja), az erre vonatkozó hiányzó jogügyleti akarukat a bíróság határozatával pótolhatja, pl. megsabhatja a teljesítési határidőt. Hogy melyek a fő, vagy lényeges elemek, ezeket a nevesített szerződéseknél maga a törvény szabja meg. Mellékes elemek (incidentalia negotii) rendszerint a teljesítési határidő, a teljesítés helye, stb. A lényeges, fő elemek nélkül a fő szerződés nem jön létre. A letétnél a leteendő dolog az átadás és az őrzés a szerződés fő elemeit képezi, a reál koncepció szerint. Ld. pl., SZALMA József: *Előszerződés-főszerződés, pactum de contrahendo az európai és a magyar magánjogban*, In: A jogi személyek az új Polgári törvénykönyvben, szerk. PUSZTAHELYI Réka, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2013, 225-236.

3 V. ö., FLUME, Werner, *Allgemeiner Teil des bürgerliches Rechts*, 2. kiadás, Berlin, Heidelberg, New York, Springer Verlag, II. kötet, *Das Rechtsgeschäft*, 1965; ibid, *Rechtsgeschäft ud Privatautonomie*, Hundert Jahre deutsches Rechtsleben, Deutsche Juristentage, I. kötet, 1960.

értékpapírt bocsáthat ki. Ám a raktáros, az őrzés lejárta után a megőrző köteles az árut vagy értékét visszaszolgáltatni az őrzésre megbízó, azaz a letétes javára.

1.2. A letét tartalma és jellegzetességei

További kérdések merülnek fel a letét tartalmát, tehát a felek (esetleg kölcsönös) kötelezettségeit, valamint e szerződés ingyenes és visszterhes változatát illetően. Amennyiben és ahol e szerződés *konszenzuális*, tehát melynél a szerződés felek közötti egyszerű (szóbeli, nemformális) akaratmegegyezéssel jön létre, e szerződés *eleve visszterhes, vagy legalább viszonos*, és ily' módon nem ingyenes jelleget ölt. Úgy tűnik, ezt a koncepciót fogadta el az új magyar Ptk. és a svájci Kt. A legtöbb európai nemzeti polgári jogi kódex azonban a római jogi hagyományokat, de nemcsak a „hagyomány” tisztelete miatt, hanem jogi természetére való tekintettel fogadta el, vagyis azt, hogy a letét – „logikájánál”, helyesebben, jogi jellegénél, sajátosságainál fogva, reálszerződés.

A konszenzuális letétnek szerződési koncepciója szerint, a letét már az akaratmegegyezéstől kezdődően létre jön, az átadás nem konstitutív, csupán *teljesítési* jelleget ölt. Az átadás tehát ebben a koncepcióban nem a szerződés létrejövetelének konstitutív aktusa, hanem a megállapodás megvalósítása. E koncepcióban, a konszenzusnál fogva, a letétes arra kötelezi magát, hogy őrzésre átadja a letéteményesnek valamely dologát, a letéteményes pedig arra, hogy e dolgot őrzés után (határozott időre szóló esetben a határidő lejárta után, határozatlan időre szóló esetben, elvben bármikor a letétes felszólítására) eredeti állapotában visszaszolgáltassa. A konszenzuális koncepció értelmében tehát, a feleknek a megállapodástól kezdődően kölcsönös kötelezettsége van, leegyszerűsítve, ezek a letétes oldalán a dolog átadása, a letéteményes oldalán a dolog visszaszolgáltatása. Azonban az ilyen értelemben vett letét visszterhessége *nem egyidejű*, hanem *egymást követő* (*contractus bilateralis inaequalis*). Értelemszerűen (vagy: *ad absurdum*), a letétes nem követelheti vissza a letéteményestől azt a dolgot, amit még át sem adott. Ha a letét netán konszenzuális, akkor a letéti ígéret elfogadása esetén a letétes ígéretének megvalósítása kikényszeríthető (bíróilag érvényesíthető).

Kérdés, hogy az ilyen, konszenzuális és úgymond visszterhes letétre alkalmazhatók-e a *visszterhes szerződésekre általában jellemző viszonylagos értékegyenlőséget biztosító különleges jogszabályok*, mint pl. a szolgáltatások *feltűnő aránytalansága* (*laesio enormis et ultra dimidium pars*) esetében

előírányzott megtámadási lehetőség.⁴ Szerintem nem, kivéve, ha a letét vegyes szerződés és az őrzésért vagy ezzel kapcsolatos munkavégzésért munkadíj jár, tehát lényegében térítéses. Ebben a változatban a *laesio enormis* alkalmazható, mégpedig abban az esetben, ha a térítés aránytalanul magas az őrzési szolgáltatáshoz képest. Ebben különbözik a konszenzuális letét az egyéb *tipikus visszterhes szerződésektől* melyeknél a szerződésben vállalt kölcsönös *kötelezettségek egyidejűek*, és teljesítésük egymást feltételezik (*exceptio non adimpleti contractus* – *nemteljesítési kifogás* benyújtása alapján háríthat a követelés megvalósítása). Ilyen egyidejű, egymást feltételező kötelezettség áll fenn a szerződő felek között pl. az adásvételnél, ahol a vevő árfizetési és az eladó tulajdonba való dologátadási kötelezettsége áll egymással korrelatív kapcsolatban (*contractus bilateralis aequalis*). Ezen „valóságos”, azaz egyidejűleg visszterhes szerződések, a szerződés megkötésének időpontjában előforduló, szolgáltatások közötti feltűnő aránytalanság miatt, a visszterhes szerződések alapváltozataiban, *laesio enormis*-szal megtámadhatóak.

A konszenzuális letéti koncepció értelmében, a letétígéret beváltása, tehát a letétbe helyezés követelése, azaz az átadás *ab initio*, kedettől fogva *perelhető* és erre az ígérettevő marasztalható. A reál-szerződési koncepció értelmében azonban nem. Annál fogva, hogy a (fő)szerződés a reál-koncepció szerint, a pusztá megállapodással, átadás hiányában, még nem jött létre. A megállapodás a reál koncepció szerint, mint fentebb jeleztük, csupán előszerződés-jellegű. Az előszerződés nemteljesítése (reál letét-típus esetében, az őrzésre való átadás hiánya) tehát csupán *prekontraktuális felelősséggel* jár, pl. *perelhető* a letéteményes szerződési érdekvesztesége (pl. előkészületi költség). Az letéti ígérettevő *a reálkoncepció* értelmében *nem marasztalható bírói úton a dolog őrzésre* céljából történő átadására.

Az eredeti *római jogi* koncepció szerint, azon túlmenően, hogy ott a letét (*depositum*) *reálszerződés* (hasonlóképpen, mint a *mutuum*, *commodatum*, *pignus*) főszabályként *ingyenes*.⁵ Vagyis, amennyiben a felek szerződésükben

4 Ld. a Ptk. 6:98. paragrafusát (feltűnő értékaránytalanság). A klasszikus letét alapformájában *ingyenes*. A *laesio enormis* miatti, sérlemet szenvedő fél által történő megtámadás pedig csupán a *visszterhes szerződések* esetében ad megtámadási lehetőséget, abban az esetben – a Ptk. megfogalmazása szerint – ha a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között, a szerződés megkötésének időpontjában anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezérelné, feltűnően nagy az értékaránytalanság.

5 Ld. FÖLDI András, HAMZA Gábor, *A római jog története és intézményei*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996, 492. A szerzők pontos és találó, ma is időszerű fogalom meghatározása szerint „a letét olyan reálszerződés, amely nem más, mint ingó dolog ingyenes őrizetbe adása, bármikori visszaadás kötelezettségével.” (Ibid, op. cit.1606.

másként nem állapodtak meg, az őrzésért a letétes nem tartozik térítéssel a letéteményesnek. Ennél fogva az ingyenes letét esetében, mely a letétes érdekeit szolgálja, a letéteményes az őrzött dologért, azaz annak tönkremeneteléért, vagy sérüléséért rendszerint „enyhébb” felelősséggel tartozik, pontosabban – gondatlanságért nem, hanem csupán a szándékosságért felelős. A *térítéses letét* esetében azonban az őrzési kötelezettség végzése során a letéteményes részéről fokozott gondosságot követel meg, azaz kártérítési felelőssége is „szigorúbb”. Az őrző már gondatlanság esetében is felelős az őrzött dologban beálló kárért.

1.3. A letét fajtái

Többségi, azaz általánosan elfogadott jogirodalmi álláspont szerint. a római jogi források a letétet, alapformájában, tipikus *ingyenes* szerződésként minősítik. Amennyiben ugyanis a „*letét*” *visszterhes*, igazán nem is letétről volt szó, hanem *valamely más nevesített szerződés forgott fenn*, mint pl. vállalkozási, vagy munkaszerződésről (*locatio conductio operarum*) volt szó, melynél az őrző, az őrzés kapcsán valamely munkatevékenységet (is) végez.⁶ Ezért pedig díjazás járt. Az új Ptk. a római jogi koncepciótól eltérően, de nem egyedülállóan, az új magyar Ptk. a letéti szerződést főszabályként *visszterhes* szerződésnek,⁷ kivételesen pedig ingyenesnek tartja.⁸ A visszterhességből következik a Ptk.-nak,

---

széljegyzetszám). A szerzők megállapítják, hogy a letétből egyenlőtlenül kétoldalú kötelelem keletkezik. A főszolgáltatás a dolog megőrzése és bármikori felhívásra való visszaadása. A szerzők megállapítják, hogy a letéteményes nem használhatja a dolgot. A letéteményes, mint ingyenadós a dolog elvesztéséért csak a dolusért felel. Ha azonban felhívásra nem adja vissza a dolgot, mint késedelmes adós, felelős a vis maiorért (erőhatalom) is. Ha a letéteményes a dolgot mégis (*furtum*) használná, szintén vis maiorért is felelős a használat folytán és következményeként beálló károkért.

6 Példaként hozható fel az Osztrák Általános Ptk. 959. paragrafusa, amely arról szól, hogy amennyiben a letét térítéssel, vagy a megőrző használati jogával jár, akkor más szerződésről van szó, pl. kölcsönről, haszonkölcsönről. A paragrafus magyar fordításban a következőkről szól: Amennyiben a letéteményes az ő kérelmére, vagy a letétes engedélyével a letett dolog használatba vehető, a letéteményes részéről (...), ingyenes használat esetében, marad az őrzési szerződési minősítés, ha azonban használatra azaz gyümölcsöztetésre alkalmas dologról van szó, akkor a szerződés átalakul kölcsönné, vagy haszonkölcsönné és ennek folytán az ezekhez a szerződésekhez fűződő jogszabályok és kötelezettségek alkalmazására kerül sor. Ld. DORALT i. m. 107.

7 A Ptk. 6:360. paragrafusában (Letéti szerződés) előírja, hogy a „letéti szerződés alapján a letéteményes a szerződésben meghatározott ingó dolog megőrzésére és annak a szerződés megszűnésekor történő visszaadására, a letéti díj fizetésére köteles.” (Ld. pl. in: Ptk., Patrocinium, Budapest, 2017, 289).

8 Ld. a Ptk. 6:365. paragrafusának (1)-(3) bekezdéseit (*Ingyenes letét*): „(1) E fejezet ren-

azon megoldása, mely szerint a letétményesnek a letett dolgokon *zálogjoga* van a letéti díj, valamint a letéti költség biztosítása céljából.⁹

Van olyan álláspont is, mely a visszterhes letétet az ún. *vegyes szerződések* körébe sorolja (pl. Karl Larenz). Továbbá olyan álláspont is előfordul, mely szerint a visszterhes letét tulajdonképpen az „általános” letéthez képest *speciális*, különleges letéti alakzat. Van olyan nézet is, mely szerint már a római jog is ismerte, nemcsak az ingyenes, hanem a térítéses (visszterhes) letétet és ez már akkoriban letéti minősítéért nyert, s nem más szerződést takart.¹⁰ A nemcsak doktrinális kérdés, probléma, nyilván arra vezethető vissza, hogy a térítéses letét marad-e letét, vagy átalakul más nevesített szerződéssé, és ennek eredményeképpen legfeljebb *letéttel vegyes, avagy speciális letéti szerződésről lehet szó*. A mai európai kontinentális nemzeti jogrendszerek doktrinája többségben „marad annál”, hogy a tipikus polgári jogi letét alapvonulatában és főszabályként ingyenes, de a letétnek mindenütt megvannak a térítéses, vagy különleges változatai is, főként a *vállalkozási* típusú letéteknél. Igaz, e térítéses változatnál a feleknek *kifejezetten ki kell kötni a térítést*, mint az őrzés, vagy az

---

delkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan letéti szerződésre, amely alapján a *letevő ellenszolgáltatás nyújtására nem köteles*. (2) A szükséges *költségek* megtérítését a letéteményes akkor is követelheti, ha a letét egyébként ingyenes. (3) Ingyenes letét esetén a letéteményes a *szerződésen kívüli károkozásért való felelősség* szabályai szerint felel azért a kárért, amelyet a letevő a letett dolog elvesztése, elpusztulása, vagy megrongálódása folytán szenved.” Hozzáfűzhető, nota bene, hogy a Ptk. megoldásával ellentétesen, általában, más jogrendszerekben, a visszterhes és nem az ingyenes letéteért szigorúbb a felelősség. A deliktuális felelősség általában „szigorúbbnak” tekinthető, mint a szerződési. Mivel az utóbbira nézve szélesebb körű a felelősség szerződési kimentésének lehetősége. Ha a letét visszterhes, logikusnak tűnik, hogy az őrző felelőssége „nagyobb”, mert az őrzésért térítés jár és megfordítva, az ingyenes letét esetében az őrző felelőssége „kisebb”, mivel az őrzésért nem jár térítés.

9 Ld. Ptk. 6:363 paragrafusát (Törvényes zálogjog). E rendelkezés szerint „a letéteményest díja és költségei biztosítására zálogjog illeti meg a letevőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a letét következtében kerültek birtokába.” (Ld. pl. in: Ptk, Patrocinium, Budapest, 2017, 289.)

10 Ld., PÓKECZ KOVÁCS Attila: *A letét ingyenes és visszterhes szerződések jogi következményei a letéteményes felelősségére a római jogban és az új Ptk. szabályozásában*. In: JUSZTINGER János, PÓKECZ KOVÁCS Attila (szerk.), *Tanulmányok az új Ptk. egyes szerződéseinek római jogi alapjai köréből*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2017, 94-110. Ld. Továbbá, PÓKECZ KOVÁCS Attila, *Ingyenes és visszterhes letét a római klasszikus jogban* (Észrevételek a D.47.8.2.23 értelmezéséhez), in: *Tanulmányok Molnár Imre tiszteletére*, Szeged, 2015, 293-306. Ld. továbbá, MOLNÁR Imre, JAKAB Éva, PÓKECZ KOVÁCS Attila, *Római jog*, Szeged, 2015, 314-315. PÓKECZ KOVÁCS Attila (szerk.), *Merces und praetium depositionis, Bemerkungen zur Auslegung von D. 47.8, 2,23*, in: *Festschrift für Knütel*, 873-886.

őrzéssel kapcsolatos munkavégzés „árát”, „díját”, s ha *ilyen kikötés nincs*, akkor *vélelmezhető az ingyenesség*. A térítés a vállalkozói típusú letétnél (amikor is az őrző professzionális őrzési tevékenységet folytat) vélelmezett, s ha van általános üzletkötési – letétre vonatkozó – feltétele a vállalkozónak, azaz a letéteményesnek, mint pl. a bankoknak, akkor a térítés mértékére nézve ezen feltételek a mérvadóak, vagy maga a letéti szerződés vonatkozó klauzulája.

A mai európai nemzeti polgári jogi kódexek szabályozása és kísérő jogirodalma, továbbá jogalkalmazása értelmében nem vitás, hogy a *polgári jogi letét* lehet, típusától, vagy a megfelelő szerződési klauzulától függően ingyenes és akár térítéses is. Ezzel szemben, a „polgári jogi” letétől megkülönböztethető a *kereskedelmi jogi (vállalkozói) letét*, mely *mindig térítéses*. Ugyanis a kereskedelmi szerződések célja a jövedelemszerzés, tehát a kereskedelmi jogi letét értelemszerűen nem lehet ingyenes. Ezen kívül a kereskedelmi jogi letét, pl. áruraktározás¹¹ professzionális, azaz fokozott gondossági elvárásokhoz, sztenderdekhez fűződik. Tehát az őrzésnél a letéteményesnek az őrzött áru jellegzetességeire, sajátosságaira kell tekintettel legyen. Pl. a romlandó áru, termény, termék, megfelelő technikai sztenderdeknek megfelelő úton történő hűtése. Magasabb szintű professzionális követelményeknek, elvárásoknak kell megfeleljen a *bankletét*,¹² melynek tárgya lehet pénz, értékpapír, értéktárgy. Az ilyen letét jogi sajátossága az, hogy a letét tárgya lehet fajlagos dolog (pl. pénz) de lehet egyedileg meghatározott is (pl. egyedi kidolgozású ékszer). Ezekhez a (bank) letétekhez fűződik a fokozott, professzionális *biztonsági* követelmények teljesítése a letéteményes bank részéről. A bankletét megkülönböztethető a folyószámla-szerződéstől, mert az előbbi célja értéktárgy, vagy értékpapír fokozott gondosságot igénylő őrzése, utóbbinak a célja a számlavezetés.

A letét lényegesen különbözik a *kölcsöntől*, habár az utóbbira nézve is fennforognak a Ptk.-tól de lege ferenda, klasszikus reálszerződésekre vonatkozó

---

11 A német jogban: Das Lagergeschäft, azaz olyan jogügylet, melynél a dolgok elraktározására kerül sor egy őrzésre specializált vállalkozás keretében, a raktárfenntartó által kezelt raktárban. A raktározó, v. raktártartó az árut, azaz javakat, a vállalkozóként veszi át és ellenérték fizetése mellett őrzi. E javakon a vállalkozónak a letét tárgyán törvényes zálogjoga van, mindaddig amíg birtokában maradnak. Ez biztosítja, az őrzési költségeket. Ld. LARENZ, Karl, *Lehrbuch des Schuldrechts, Besonderer Teil*, Band II., Verlag C.H. Beck, München, 1981, 365.

12 Ld. a német jogban: Verwahrung von Wertpapieren, – értékpapírok megőrzése bankoknál. Az 1927. (II.4.) évi *Depogesetz* (Letéttörvény) értelmében megkülönböztetést nyert a *különleges őrzés* (Sonderverwahrung), a *gyűjtőőrzés* (Sammelverwahrung) és a *csereőrzés* (Tauschverwahrung), melynél az őrzőnek jogában állt, hogy a letétt értékpapírok helyett azonos típusú értékpapírt adjon vissza. Ld. LARENZ i. m. 365.

sajátosságok. A letét alapváltozatában a letett dolog nem kerül a letéteményes tulajdonába, hanem csupán *birtokába*. A kölcsönzött kamatos, vagy ingyenesen juttatott pénzt, ezzel szemben, a kölcsönző a kölcsönvevőnek *tulajdonába* adja. Ugyanis a pénz generikus (fajlagos) dolog, s a kölcsönvevő ingyenes kölcsön esetében ugyanannyi értékű pénz, mint generikus v. fajlagos dolog visszaszolgáltatására kötelezett. Vagy, amennyiben a kölcsön térítéses, az alapösszeg mellett köteles a kölcsönvevőnek a kölcsönző javára szerződésben megállapított kamatot is fizetni. Ezzel szemben, mint fentebb utaltunk rá, a letét tárgyát a letétes, nem a letéteményes tulajdonába, hanem rendszerint (ideiglenes, jogszerű) *birtokába* (egyesek szerint *birlalatába*) adja. Tehát a letéteményes elvben, más szerződési rendelkezés hiányában ugyanazt a dolgot kell visszaadja a letétesnek, amelyet őrzésbe vett. Különösképpen, ha a letét tárgya egyedi, helyettesíthetetlen egyedileg meghatározott dolog (pl. sajátos kidolgozású ékszer, képzőművészeti alkotás, mint festmény, szobor, dombormű). Ha azonban a letét tárgya helyettesíthető, generikus dolog (*rei qui numero, pondere, mensuravi habent*), akkor a letétesnek is, bármely ugyanolyan minőségű és mennyiségű dolog jár vissza, mint amilyen volt az őrizetbe vett dolog. A letét és a kölcsön döntő különbsége abban mutatkozik meg, hogy a kölcsönző a dolgot használhatja, a letéteményes pedig főszabályként nem.

A letét tárgyát illetően, a letét alapformájában a letéteményesnek csupán őrzési kötelezettsége van, ő a dolog *használatára*, továbbá jogi vagy tényleges *gyümölcsöztetésére nem jogosult*. Ha a szerződés tartalma szerint a dolog őrzőjének használati jogosultsága lenne, akkor ez, letéti elnevezése ellenére, más szerződés minősítését takarhatja, pl. akár valamely dolog bérletét. Hogy valójában mely szerződésről van szó (letét vagy bérlet, avagy kölcsön, haszonkölcsön), a *falsa demonstratio non nocet* szabálya alapján, nem a szerződésnek a felek által történő nevesítése, *elnevezése* a mérvadó, hanem a szerződés *tartalma*. Ha pl. a szerződés szerint van gyümölcsöztetési, vagy használati jog, akkor inkább a bérlet, vagy haszonbérlet szabályai a mérvadóak, mintsem a letét szabályai. Elképzelhető az is, hogy a letét bérlettel *vegyes* szerződés, ha a megőrzési kötelezettséggel együtt használatba vehető a dolog, vagy amennyiben ennek megőrzése munkavégzéssel jár, munkaszerződéssel *vegyes* szerződés (*negotium mixtum*). Ha a letét több más szerződés elemeit is tartalmazna,¹³ oly módon, hogy akár visszterhes, vagy ingyenes, formális és nem formális szerződési típusokat tartalmaz, azaz

13 Uo. 427.

atipikus, vagy innominált jellegzetességgel is rendelkezik, – felmerül a kérdés, közülük mely szerződés szabályait kell alkalmazni. Erre a kérdésre nézve az elmélet több válaszlehetőséget, változatot nyújt.

Először is abban a tekintetben szükséges a pontosítás, *mit értünk vegyes szerződések fogalma* alatt. Az első vegyes szerződések fogalmát meghatározó elmélet szerint, a vegyes szerződések összetett szerződések, melyek több nevesített szerződést, azaz több nevesített szerződés tipikus elemeit (Typenkombinationsverträge),¹⁴ vagy sajátosságait tartalmazzák. (Pl. térítéses ajándékozás, amikor a térítés kisebb az ajándékozott dolog értékénél, áránál. Ha e térítés ennek megfelel, vagy ennél nagyobb akkor már nem vegyes szerződéről, hanem adásvételről van valójában szó). A másik, vegyes szerződéseknek fogalom meghatározását célzó elmélet szerint a vegyes szerződések nem mások, mint több főszerződés-típus „mechanikus” összekapcsolása, miközben mindegyik *megtartja önállóságát, sajátosságát, rendeltetését*. De vannak olyan vegyes szerződések is, amelyek egymással „kémiai”, „vegyület” kapcsolatban állnak, így az *egyes inkorporált szerződések*, a több közül, *elvesztik önállóságukat, beolvadnak* a másik szerződésbe.¹⁵

Az alkalmazás tekintetében vett első elmélet, az abszorpció, vagy *bekebelezési* elmélet szerint a vegyes szerződéseknel nem kell alkalmazni az összes szerződés szabályait, hanem ezek közül csupán azt, mely a bírói megítélés, mérlegelés és értelmezés szerint *domináns*, pl. a lakhatást és ellátást célzó ún. *panzió* szerződésnél, csupán a bérleti szerződés szabályait. A

---

14 Uo. 425. Larenz példája szerint, a tipuskombináció-elméletet híven tükrözi a „lakás bérlete reggelivel” (Vermietung eines Zimmers mit Frühstück) elnevezésű szerződés, amely tartalmazza a bérlet és a vétel elemeit. Az ilyen szerződésnél az egyik fél összes szolgáltatása különböző szolgáltatásokból áll, amelyek közül mindegyik más-más szerződésre jellemző. Lényeges, hogy ennek ellenére, a több szolgáltatás mindegyike csatoltan hozzátartozik, szerves része a szerződési kötelezettségeknek. Eközben azonban egyik szolgáltatás sem túlnyomó jellegű, olymódon, hogy a többbit „alárendelne”. Vannak azonban olyan kombinált szerződések, mint pl. a házmesteri, (Hausmeistervertrag), melynél lakás ingyenes átengedése lakás- vagy épületkartbantartási kötelezettséggel is jár, s amelynél több szolgáltatás közül az egyik domináns, azaz egymástól eltérő súlyú. (LARENZ i. m. 427-428.). A következő változata a vegyes szerződéseknek különböző elnevezésűek, ezek között használatos, a szűkebb értelemben vett vegyes szerződések elnevezése. Ilyen szerződés lehet a szolgálattal, vállalkozással és jogügylet felügyeletével vegyes szerződés, vagy akár meghagyással (modus) vegyes ajándékozás. Mely nem teljesen ingyenes, valamely az ajándékozott dolog értékéhez viszonyítottan kisebb értékű viszonyszolgáltatást is tartalmaz. (LARENZ i. m. 428-429.).

15 Ld. pl. a francia jogirodalomra hivatkozva, PEROVIC, Slobodan: *Obligaciono pravo*. (Kötelmi jog), Belgrád, 1980, 213.

második, ún. értelmezési elmélet szerint a bíróságnak figyelembe kell vennie az összes inkorporált szerződés *lényeges elemeit*. A harmadik ún. *kreációs* elmélet szerint, vitás esetben, a vegyes szerződéseknél a felek kötelezettségeinek megállapítását a *bírói mérlegelésre* kell bízni. Eközben a bíróság a szerződési klauzulák konkrét rendelkezéseit veszi figyelembe. Ugyanis, a szerződéskötési szabadság és a konszenzualizmus (szóbeliség) elve értelmében, a felekre kell bízni, mely kötelezettséget kívántak vállalni. Azaz ezeknek az elveknek értelmében a szerződő felek jogosultak, hogy *maguk kreálják*, alkossák meg, határozzák meg, kölcsönös jogait és kötelezettségeiket.¹⁶ Más szerződéssel vegyes letétnél tehát ezen elméletek egyikét kell alkalmazni. Vagyis, a letét szabályait akkor, ha ez domináns. Vagy, figyelemmel a szerződés rendeltetésére, céljára, mindazokat a kötelezettségeket kell érvényre juttatni, melyek a szerződésnek bírói értelmezése során, megfelelt a szerződő felek eredeti *egyetértő szándékának*. Problémát okozhat, ha *az egyik szerződés formális, a másik konszenzuális*. Pl. a munkavégzéssel kombinált letétnél. Ugyanis pl. a hatályos magyar jogban a letét a Ptk. főszabálya szerint (úgy tűnik) konszenzuális,¹⁷ de a munkaszerződés az Mt. szerint kifejezetten formális (kötelező írásbeli alakhoz kötött).¹⁸ Kérdés, hogy a munkavégzéssel egybe kötött letétnél elegendő-e a letétnek létrejöveteléhez a szóbeli megállapodás, vagy pedig elengedhetetlenül szükséges, hogy a letéthez fűződő munkavégzésről a felek külön formális munkaszerződést kötelesek megkötni, mely egyben tartalmazná a vele összefüggő letétre való utalást. Erre a kérdésre az ismertetett elméletek eltérő választ adhatnak, mert a domináns szerződés elmélete szerint, ha a letét a domináns, akkor ez abszorbeálja (bekebelezi) a munkaszerződést és ennek formális voltát „kizárja”, tehát utóbbiról nem kellene formális szerződést kötni. Ami a magyar jog esetében *contra legem* (Mt.) volna. Az értelmezési elmélet, továbbá a kreációs elmélet is arról szólna, hogy a letéttel vegyes egyéb szerződés, esetünkben a munkaszerződésnek formakellékeit is figyelembe kellene venni. Ha ezeket az elméleteket alkalmaznánk, a letéti munkavégzésre vonatkozó megállapodásrész, de lege lata, akár a rá vonatkozó kellő forma hiányában, érvénytelen lenne (részlegesen semmisség).

16 Ld. pl. SZALMA József, *Obligaciono pravo*. (kötelmi jog), 6. kiadás, Újvidék, Újvidéki Egyetem Jogi Kara, 2009, 339.

17 Ld. Ptk.6:360. paragrafusát, a Ptk. 6:63. paragrafusának (1) bekezdését, a Ptk. 6:70. paragrafusát, a Ptk. 6:94. paragrafusát. In: Ptk, Patrocínium, Budapest, 289., 232., 233., 328-239).

18 Ld. 2012. évi I. törvényt a munka törvénykönyvéről (In: Kommentár. Budapest, Patrocínium, 2017, 18.). Ld. ebben az Mt. 44. paragrafusát. Mely szerint: a munkaszerződést írásba kell foglalni. Ld. továbbá az Mt. alaki kötöttségre vonatkozó rendelkezéseit.

A letét lehetséges *tárgya* szerint egymástól némileg különböznek az európai nemzeti jogrendszerek. Egyes jogrendszerek szerint, mint az osztrák, a letét tárgya lehet akár ingó, akár *ingatlan*. Más jogrendszerek szerint és ez a többségi álláspont, a letét tárgya csupán *ingó* dolog lehet, mint pl. a svájci jogban. Az új magyar Ptk. rendelkezései szerint is, a letét tárgyát csak ingó dolog képezheti.¹⁹ Többségben vannak tehát azok a jogrendszerek, amelyek a letét lehetséges tárgyát csupán ingóként jelölik. Ugyanis amennyiben a „letét” tárgya ingatlan is lehetne, vagy lenne, ha erre a szerződés tartalma is utal, pl. használati jogosultságról szóló klauzula útján, akkor inkább más szerződésről van, lehet szó, pl. mezőgazdasági földbérleti, lakásbérleti szerződésről lehet szó. Elképzelhető, hogy a letét tárgya ingatlan is lehessen feltéve, hogy az átadás célja csupán az őrzésre (itt talán felügyeletre) irányul és a használat, jogi és tényleges gyümölcsöztetés kizárt.

Ha a letét tárgya *ingatlan*, óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy az ilyen letéti szerződés *formális*-e, vagy elegendő az egyszerű szóbeli megállapodás. Erre a kérdésre a *prima facie* válasz az lehetne, hogy az ilyen „letétet” jogérvényesen csakis formális, azaz írásbeli alakban köthető meg, mivel az ingatlannal kapcsolatos szerződések tipikusan lényeges (*forma ad solemnitatem*) írásbeli formához kötött.²⁰ Az új Ptk. vélelmezi a szóbeliséget, pontosabban a szerződés formájára utaló általános rendelkezéseinek értelmében, a szerződések formátlanok, egyszerű szóbeli jogügyleti akaratmegegyezéssel jönnek létre, amennyiben a törvény Ptk. vagy kódexen kívüli tv., pl. közjegyzői, mást nem ír elő. Hogy az ingatlan tárgyú letét formális-e vagy sem, egyébként vitatható, hiszen a kötelező írásbeli forma az ingatlan *forgalmazó szerződésekhez* fűződik (pl. ingatlan adásvétele, ajándékozása, sőt bérlete, haszonbérlete), amelynél a tulajdon vagy a jogszerű birtoklás átruházásáról van szó. Ezzel szemben, a letétbeadásnál *nincs „forgalom”* tehát a tulajdonnak, vagy részjogosítványának (*ius utendi, abutendi et fruendi*) átruházásáról szól, mivel az ilyen letétnél az ingatlan egyes vélemények szerint csupán az őrző birlalatába kerül és nem jogszerű birtokába, mint a bérletnél. A *forgalmazási szerződés* fogalma klasszikus német jogügyleti akaratí és nyilatkozati elméletben (*Verkehrstheorie*)

---

19 Ld. a Ptk. 6:360. paragrafusát. Pl., in: Ptk., Patrocinium, Budapest, 2017, 289.

20 Ld. a Ptk. 6:94. paragrafusa (2) bekezdésének második mondatába foglaltakat: Ha jogszabály közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalást ír elő, vagy a szerződés *ingatlan* tulajdonjogának átruházására irányul, a szerződésnek a *kötelező alakosság mellőzése*vel történt módosítása, megszüntetése vagy felbontása abban az esetben is *semmis*, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratával létrejött.” Ld. pl. in: Ptk, Patrocinium, Budapest, 2017, 238.).

fogant.²¹ Az elmélet szerint a szerződések aszerint is osztályozhatóak, hogy az illető szerződés alkalmas-e valamely tulajdonjogi, vagy tulajdonjogból derivált (eredő) részjogosítvány (rendelkezési jog, használati jog, gyümölcsötvetési jog) átruházására. Ha igen, akkor ún. forgalmazási típusú szerződésekről van szó, szemben az olyan szerződésekkel, amelyek ilyen jogátruházási hatásuk nincs, köztük a letét. A letétnél, azaz alapformájánál ugyanis mind a dolog tulajdoni, mind használati joga a letétes „oldalán” marad. Többek között, az említett elmélet értelmében, ha ingatlan forgalmazásáról van szó, akkor a szerződés jogkeletkeztető, azaz lényeges alaki kelléke az írásbeli forma. Nos, az „ingatlan letét”, hacsak nem gondolunk az ingatlan ingyenes kezelésére, megőrzésére, jogi gyümölcsötvetésére, vagy használatára való jog nélkül nem letéti, hanem egyéb szerződés. Ha pedig a dolog ingó és fajlagosan meghatározott, ott a tulajdonátruházásra (tehát forgalmazásra) ugyan sor kerül, de ehhez a hatályos magyar jog szerint úgy tűnik, nem szükséges az írásbeli forma (alaki kellék).

A letét, szemben a nevesítetlen szerződésekkel (melyek olyanok, amelyek nem nyertek törvényi szabályozást), a *nevesített* szerződések körébe tartozik, mert a kontinentális kódexek, beleértve a hatályos magyar Ptk-t,²² rendszerint a többi szerződéstől elkülönülten, tipikus elemeinél fogva szabályozzák.

A jogirodalom a letét külön fajaként említi az ún. *teljesítési* letétet. Ugyanis, amennyiben a hitelező késedelembe esik egy korábban fennálló kötelelem teljesítésének fogadására, azaz nem teszi meg az illető szerződési, vagy egyéb kötelemfakasztó forrásból származó kötelezettség teljesítéséhez szükséges „lépéseket”, az adós a teljesítés tárgyát letétbe helyezheti, akár bírósági, vagy

21 KUHLENBECK, Von Pandecten zum BGB, 1903.

22 Ld. Ptk. XLVII. fejezetét (*A letéti szerződések*), 6:360-6:365 paragrafusát (a letéti szerződés általános szabályai, *ingyenes letét*); XLVIII. fejezetét (a *gyűjtő és rendhagyó* letéti szerződés), 6:366-6:368. paragrafusát (gyűjtő letéti szerződés), 6:367. paragrafusát (rendhagyó letéti szerződés), 6:368. paragrafusát (*számlavezetési kötelezettség* gyűjtő és rendhagyó letét esetén); XLIX. fejezetét (a *szállodai* letéti szerződés), 6:369. paragrafusát (szállodai letéti szerződés), 6:371. paragrafusát (a *nyilvánosság* számára nyitva álló intézmények felelőssége). Utóbbi szerint a *fürdők, kávéházak, éttermek, színházak* és a nyilvánosság számára nyitva álló hasonló, továbbá a *ruhatár* felelősségére a *szállodai felelősségének szabályait* kell alkalmazni, azzal a megszorítással, hogy ezeknek az intézményeknek a felelőssége az olyan *dolgokra* terjed ki, amelyeket a látogatók ezen intézményekben *rendszerint magukkal szoktak vinni*, továbbá ha *megfelelő hely* áll a látogatók rendelkezésére dolguk *megőrzése* céljából, az intézmény az *itt elhelyezett dolgokban esett kárért* tartozik felelősséggel. Ld. Pl. in: Ptk, Patrocinium, Budapest, 2017, 289-291.

akár banki letét vagy más közhiteles, pl. közjegyzői formájában.²³ Jelezvé, hogy ez egy meghatározott kötelem teljesítésére szolgál. Ennek a letétnek a jogi jelentősége, jogkövetkezménye az, hogy az adós a letevással egy másik kötelmi kötelezettségének teljesítését valósította meg, vagyis egy másik kötelmet jogszerűen és késedelem nélkül teljesített annak ellenére, hogy az eredeti kötelem szolgáltatása ideiglenesen nem a hitelező birtokába került.

A letéti szerződés a felek szerződési akaratautonómiájának „műve”. Előfordul azonban olyan letét is, mely létrejöttétől kezdve nem szerződési akarat alapján jön létre, hanem ettől függetlenül, harmadik személy általi intézkedés útján (pl. bíróság) mely egy tartozott dolgot harmadik személy megőrzésére bíz, így ezeket *kényszerletétnek*, vagy *szükségletétnek* nevezhetjük, amilyen a szekvesztráció (sequestrum), továbbá a végrehajtást elősegítő végrehajtói letéti intézkedés.

A mai jogrendszerekben külön kialakult változatát képezi a letéti szerződésnek a *szállodai letét*, melynek értelmében a szállodában specifikusan, azaz elkülönített módon letett dolgokat (pl. poggyászt) a szálloda köteles megőrizni, elvesztésük vagy sérülésükért, a szálloda felelős, legtöbbször a szállodai általános üzleti feltételekben megszabott határértékig. Az új Ptk. ezt a letétet külön nevesíti és megállapítja, hogy a szálloda felelőssége azokban a dolgokban bekövetkezett károkért áll fenn, amelyeket a vendég a szállodában kijelölt, illetve általában erre rendelt helyen vagy szobájában helyezett el, vagy amelyeket a szálloda olyan alkalmazottjának adott át, akit dolog átvételére jogosultnak tarthatott. A Ptk. értelmében a szálloda felelőssége korlátozott. Ugyanis a szálloda felelőssége alapján a kártérítés mértéke legfeljebb a napi szobaár összegének ötvenszerese. A Ptk. értelmében a felelősség ezt meghaladó mértékű korlátozása vagy kizárása semmis. Ugyancsak a Ptk. értelmében az értékpapírokért, készpénzért és egyéb értéktárgyakért a szálloda felelőssége csupán akkor áll fenn, ha a szálloda a dolgot *megőrzésre átvette*, vagy a megőrzésre átvételt *megtagadta*. Az így elhelyezett dolgokért a szálloda felelőssége *korlátlan*.²⁴ A Ptk. értelmében, a szállodát, mint letéteményest megillető *zálogjogra* a bérbeadó zálogjogának szabályait kell megfelelően alkalmazni.²⁵

---

23 Ld. pl. a BGB 372. paragrafusát (Titel 2, Hinterlegung), mely szerint pénz, értékpapír, vagy utóbbihoz hasonló okiratokat, valamint értéktárgyakat az adós teljesítés céljából, a hitelező javára letehető, az erre alkalmas nyilvános helyeken, amennyiben a hitelező késedelemben van a teljesítés fogadására tekintetében.

24 Ld. a Ptk. 6:369. paragrafusának (1), (2) bekezdését. Pl. in: *Ptk.*, Budapest, Patrocinium, 2017, 290.).

25 Ld. a Ptk. 6:370. paragrafusát. Pl. in: *Ptk.*, Budapest, Patrocinium, 2017, 290.).

Megkülönböztetést nyert az ún. *szabálytalan vagy rendhagyó* letéti őrzés (unregelmässige Bewahrung, depositum irregulare), amely a közönséges, szabályos letétől abban különbözik, hogy a letéteményes az őrzésre letett dologon, vagy pénzen ennek átadásával megszerzi *tulajdonját*.²⁶ Ez akkor lehetséges, amikor a megőrzendő dolog jellegénél fogva *helyettesíthető* és a mikor a letéteményes ugyanazon mennyiségű és minőségű más dolgot, pl. pénzt köteles visszaszolgáltatni a letétesnek. Itt az első pillantásra tűnik csak úgy, hogy az ilyen letét tulajdonképpen nem más, mint kölcsön. A német jogban ilyen esetben a kölcsön szabályait alkalmazzák. Azonban úgy tűnik, hogy a két szerződés között különbségek is mutatkoznak. A kölcsön a kölcsönvevő érdekében áll és ez lehetővé teszi a tőkehasználatot. Ezzel szemben dolog vagy pénz megőrzésre való átadása a letétes érdekében áll, aki a megőrzés kockázataitól szabadul az átadástól kezdődően.²⁷

Amennyiben a letéti őrzés *költségekkel* jár, a költségeket főszabályként a letétes köteles viselni.²⁸ Ez egymagában nem érinti azt, hogy a letét alapváltozatában ingyenes.²⁹ A letétes költségviselési kötelezettsége ugyanis nem azonos az őrzés díjával, az utóbbit a letétes akkor köteles teljesíteni, amikor az őrzés vegyes típusú szerződés és ennél fogva munkavégzéssel is jár.

A letett dolgokat az őrző letéteményesnek *el kell különítenie*, kivéve az ún. *gyűjtő letétnél*, ahol a letett dolgokat a letéteményes elkülönítés nélkül, együtt őrizheti, feltéve, hogy e dolgok helyettesíthetőek, azonos fajtájúak és minőségűek. Ez esetben az új Ptk. értelmében, a letevőknek közös tulajdona keletkezik a letett helyettesíthető azonos fajtájú és minőségű dolgokon. Az ilyen letét lejártával a letéteményes a letevő tulajdoni hányadának megfelelő mennyiségű, a letett dologgal azonos fajtájú és minőségű dolog

26 Ld. az új Ptk. 6:367 paragrafusát (rendhagyó letéti szerződés), mely szerint: "Ha a letét tárgya helyettesíthető dolog és a szerződés alapján a letéteményest megilleti a letett dolog használatának és az azzal való rendelkezésnek a joga, a letéteményes tulajdonjogot szerez és a letét lejártakor ugyanolyan fajtájú és minőségű dolgot ugyanolyan mennyiségben köteles a letevőnek visszaadni." Ld. pl. in: *Ptk.*, Budapest, Patrocinium, 2017, 290.)

27 V. ö. LARENZ i. m. 365.

28 Ld. pl. az osztrák jogra vonatkozóan: WELSER Rudolf – ZÖCHLING – JUD, Brigitta: *Bürgerliches Recht*, Band II *Schuldrecht allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht*, 14. Auflage, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2015, *Verwahrungsvertrag*, 226-233. Ld. a német BGB 381. paragrafusát, mely kifejezetten előírnyozza, hogy a letétes köteles viselni az őrzési költségeket. Ld. pl. PRÜTTING – WEGEN – WEINREICH: *BGB Kommentar*, 2. Auflage, Luchterhand, 2007, 635.

29 V. ö.: MENYHÁRD Attila: *Letéti szerződés*, In: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, 2. kiadás, Budapest, 2014, 1937.

kiadására köteles.³⁰ A gyűjtő letétben lévő értékpapírt a letéteményes a letevő hozzájárulása nélkül is, *alletétbe* adhatja a letéti szolgáltatás nyújtására jogosult befektetési szolgáltatónak vagy elszámolóháznak.³¹

A letét lehet *tartós* és *határozott időre* szóló. Egyéb megállapodás hiányában, a letét tartós kötelmet hoz létre. Mindenesetre, e tartós kötelem akkor szűnik meg, ha és amikor a letétes a letett dolgot visszaigényli. Ha a letéti szerződésbe a felek feltüntették a letét tartamának határidejét, akkor a letét elvben a határidő lejártával szűnik meg.³²

Amennyiben az őrzött tárgyat, különösen helyettesíthetőt, pl. pénzt, értékpapírt az őrzőnek egy különleges, erre a célra rendelt zárt helyen kell őriznie, ellenérték vagy ellenérték nélkül, közönséges őrzési szerződésnek (széfszerződésnek, vagy *depositum regulare*-nek) nevezzük.³³

2. A letét koncepciója az egyes európai nemzeti kontinentális jogrendszerekben

Hogy választ keressünk arra a kérdésre nézve, hogy a letét ingyenes-e, továbbá arra, hogy konszenzuális-e, reál szerződés-e, vagy netán formális, szükséges egy rövid jogösszehasonlítási kitekintés. Amit a (a) francia, (b) német, (c) osztrák és a (d) svájci tételes jog, azaz az ezekben az országokban a letétre vonatkozó jogfejlődésre tekintettel kívánunk megvizsgálni. Nem azért,

---

30 Ld., Ptk. 6:366. paragrafusának (1) bekezdését. Pl. Ptk., Budapest, Patrocinium, 2017, 290.

31 Ld., Ptk. 6:366. paragrafusának (2) bekezdését. Pl. Ptk., Budapest, Patrocinium, 2017, 290.

32 V. ö.: a Ptk.6:364. paragrafusának (1)-(6) bekezdéseit. A Ptk. előírja, hogy a (1) *letevő* jogosult a szerződést *bármikor felmondani*. (2) Ha a felek abban állapodnak meg, hogy a letéteményes a letett dolgot a szerződésben meghatározott *feltételek* bekövetkezése vagy a szerződés megszűnése esetén a szerződésben meghatározott *harmadik személy* részére köteles kiadni, a letevő a szerződést a szerződésben meghatározott személy hozzájárulásával mondhatja fel. (3) A *határozatlan idejű* letéti szerződést a letéteményes tizenöt napi felmondással felmondhatja. (4) A *határozott idejű* letéti szerződést a letéteményes akkor mondhatja fel, ha a *dolog biztonsága veszélyben van*, vagy *ha a dolog őrzését nem foglalkozása körében látja el*, és a szerződéskötéskor általa *nem ismert* olyan *körülmények* következnek be, amelyek a dolog további őrzését számára nagymértékben *megnehezítik*. (5) Ha a letét a szerződésből megállapítható idő eltelte előtt szűnik meg, a letevő a *díj arányos részét* köteles megfizetni. (6) A letéteményes a letett dolgot azon a helyen köteles visszaadni, ahol őriznie kellett. Ha a *letevő a dolog visszaadását megtagadja*, a *megbízás nélküli ügyvitel* szabályait kell alkalmazni. Ld. Ptk., Patrocinium, Budapest, 2017, 289.

33 Ld. (Österreichisches) Depotgesetz, 1969, módosításai: BGBl. I 2011/53.

mert ezáltal netán „univerzális” letétjogot „találjunk”, – távol ettől – hanem csupán azért, mert keressük a letétjog jogi természetéhez, „logikájához” illő sajátosságokat, azaz általánosan elfogadott közös jellemzőit. Ezeket csak úgy érhetjük el, hogy megvizsgáljuk az egyes jogrendszerek letétre vonatkozó rendelkezéseinek megegyező (konvergens) és egymástól eltérő (divergens) megoldásait. Az elemzést talán annak érdekében is érdemes elvégezni, hogy megkeressük, az egyes nemzeti jogrendszereken belül mely megoldás működött a bírói gyakorlatban, a jogalkalmazásban, a legeredményesebben. E közben mindenképpen figyelemmel kell lennünk a közös római jogi alapokra, a hosszú jogfejlődésre, ami a letét jogi kérdéseit, dilemmáit, változatait, e történeti jog már jórészt megtapasztalta.

2.1. A letét a francia jogban

A francia jogban első helyen Ambroise *Collin*- és Henri *Capitant*, a XX. század legnevesebb francia szerzői közé tartozó állásfoglalását mutatjuk be.³⁴ A szerzők a különböző szerződési típusokat elemezve és osztályozva, többek között létrejövetelük módja alapján, megkülönböztetik a konszenzuális (contrats consensuels), a reál- (contrats réels) és a formális szerződéseket (contrats solennels).³⁵ E klasszifikációnak, osztályozásnak alapja, kritériuma, mércéje, nem annyira a szerződések jogi természete, hanem *létrehozatalának módja*, azaz a *létrehozatalukhoz szükséges különböző feltételek*. A konszenzuális szerződéseknél létrehozásukhoz szükségtelen bárminemű alakszerűség. A szerződés létrehozásához csupán a felek pusztá (szóbeli) akaratmegegyezése szükséges. Ez az akaratmegegyezés hozza létre a szerződést. Tehát ezeknél a szerződéseknél a szóban kinyilatkozott, v. kifejezett, megegyező jogügyleti akarat tekinthető jogkeletkeztetőnek. Ezzel szemben, a *formális* szerződések olyanok, amelyeknek a keletkezéséhez a pusztá jogügyleti akarategység mellett szükséges valamely kötelező alaki kellék (megj. ami nem mindig írásbeli alakszerűség, s ez lehet pl. a letétnél az átadás), ennek hiánya a szerződés semmisségét vonja magával. Ezeknél a szerződéseknél a forma jogkeletkeztető tényező. A francia jog szerint a formális szerződések körébe tartozik a házassági szerződés, az örökbefogadási szerződés, stb., amelyeknél a szerződés létrejöveteléhez különböző kötelező formális elemek betartását követeli meg a törvény. Notariális, *közjegyzői* formát követel meg a törvény az

34 Ld. COLLIN, Ambroise, CAPITANT, Henri: *Traité de droit civil*, tome II, *Obligations*, Théorie générale, Droits réels principaux, Paris, Librairie Dalloz, 1959, 317-319.

35 Uo. 317.

ajándékozásnál (Code civil – Cc, 931. szakasz), a házasságkötési szerződésnél (Cc 1394. szakasz 1. bekezdés), a jelzálogi szerződésnél (Cc. 2127. szakasz), a szubrogációnál (Cc 1250., 2139. szakaszok, melyek módosítását az 1955. jan. 4-i törvény valósította meg). A *reálszerződések* is alapvetően a konszenzuális szerződések körébe tartoznak, de nem minden formalitástól (alakszerűségtől) mentesek. Ezek a formalitások abban nyilvánulnak meg, hogy létrehozatalukhoz szükséges egy dolognak, az egyik fél részéről, a másik fél javára történő átadása. Négy reálszerződés van: 1) a mutuum – kölcsön; 2) a commodatum – haszonkölcsön; 3) a *depositum* – letét és a 4) pignus – zálogszerződés. A kölcsönnél pénz, a letétnél egy dolog átadásának ígérete áll fenn. Közös e szerződéseknel az, hogy a szerződés megkötését megelőzi a felek között létrejött *előszerződés (avant-contrat)*, mely az ígértetevőt arra kötelezi, hogy az ígért dolgot *átadja* a címzettnek. Az ígért *dolog átadása után, létrejön a szerződés* azzal, hogy az előszerződéssel összhangban, pl. a letétnél, a letéteményes köteles a dolgot *visszaszolgáltatni*. Azzal, hogy a letéteményes rendszerint az átadott dologon csupán *birtokot* szerez, tulajdont nem. A Code civil 1915. szakasza értelmében a letét átadással jön létre és ettől kezdve, a letéteményes azon kötelezettségével jár, hogy a letett dolgot *természetben*, azaz változatlanul visszaadja a letétesnek.³⁶ Ez azt jelenti, hogy a francia XX.

---

36 Uo. 317-318., 577-588. pontok. Ld. továbbá: Code Civil, art. 1915: „Le dépôt, en general, est un act le quel on reçoit le chose d'autrui, à la charge de la garder et de la restituer nature ». (A letét általában olyan (jogügyleti) aktus, amely a dolog másnak való átadásából, őrzéséből és természetbeni visszaszolgáltatásából áll.) Ld.in : CODE CIVIL, Dalloz, Paris, 2003, 1685. A bírói gyakorlat szerint a dolog átadása és természetbeni visszaszolgáltatása a letéti szerződés lényeges elemeit képezi. Nem tekinthető letétnak valamely dolog átadása, a tulajdon fenntartásával, szállítás céljából.(Com.17. févriére 1981, Bull.civ. IV, no. 86). A letéti szerződés a letéteményest terhelő őrzési és természetbeni visszaszolgáltatási kötelmet hoz létre. (Civ.1-re 19. Janv. 1982, D. 1982,457, note LAROUMET, JCP 1984, II.20215, note CHABAS). A felek megegyező akaratától függ, hogy a letét ingyenes, vagy munkvégzés esetében térítéses lesz-e. (Civ. 1-re 21. Juill.1980, Bull. Civ. I. no 228). Ha a letét térítéses, a letéteményesnek a térítés kifizetéséig jogában áll a dolgot visszatartania. (Com.13. déc. 1982, Bull.civ. IV., no. 405). A Code civil 1923. szakasza értelmében, melyet az 1980. július 12-ei törvény hatályon kívül helyezett, a kivételes « konszenzuális » azaz a felek átadás nélküli pusztá akaratmegegyezésén alapuló letét csak akkor érvényes, ha a felek megegyezésüket később írásba foglalták. A térítéses letét esetében a letéteményes nem felelős azért a kárért, amely neki nem róható fel, vagyis nem vétkességéből következett be. (Cic. 1-re, 2. oct. 1980. Bull.civ.I, no.240). Ld. in: CODE CIVIL, Dalloz, Paris, 2003, 1690. A szükségletére baleset esetén kerülhet sor, a veszélybe került dolgok megőrzése, mentése céljából. (Code civil, 1949. szakasz, Requ.17. juill.1923, DP, 1923.1.203). A szerződéses szekvesztrumnál több személy dolganak letevéséről van szó ennek igazgatása, kezelése céljából. (Code civil,

századi jogban a letéti szerződés alapvonulatában ingyenes és megkötésének módja tekintetében a reálszerződések körébe tartozik.³⁷ A viszonylag újabb, XX. századvégi és XXI. század eleji francia jogirodalom is támogatja a letét alapvető, rendszerinti változatában, az ingyenességet és a reálszerződési jelleget.³⁸

A francia jogban a *különleges letéti alakzatok* a következők: a) *szállodai letét* – depot hotelier, Code civil, 1952. szakasz; b) *bírói letét* – depot judiciaire, C.c. 1961. szakasz; c) *szükségletét* – dépôt nécessaire, C.1949. szakasz; d) *vétel kapcsán őrzésre letett dolog* – dépôt-vente, C. 1684, J. 3, 1915 J.10); e) *jótállási letét* – dépôt de garantie, Cc. 1152, 1153. szakaszok. Az *ingyenességről*, ld. a Cc. 1917. szakaszát, a letéteményes retenciós, azaz dologvisszatartási jogáról, a leletéti térítés kapcsán, ld. a Cc. 1848. szakaszát. f) *A szekvesztrumról*, ld. Code civil 1916,1955. szakaszait. g) *A kivételesen akaratmegegyezéssel létrejövő letétről* (konszenszuális letét), ld. a Cc. 1921. szakaszát, amikor szükséges a megállapodás mellett a megállapodás írásbeli alakba foglalása. Az őrzött dolog gyümölcsseiről, ld. a Cc. 1936. szakaszát. Az őrzési kötelezettségről, ld. a Cc.

1956. szakasz; Civ. 1-re, 27. févr. 1985, Bull. Civ. I, no.80). A bírói letét értelmében a bíró elrendelheti egy dolog szekvesztrációját, amikor egy dolog kapcsán több személy között áll fenn jogvita, vagy amikor a kötelezett ily módon kívánja teljesíteni (vitás) kötelmi szolgáltatását. (Code civil, 1861. szakasz, Soc. 15. mars 1956, Bull. Civ.IV, no 256).

37 Ezt megerősíti az immáron hagyományos, XX. századi francia jogirodalomban: COLIN, Ambrois - CAPITANT Henri, *Cours elementaire de droit civil Français, tome deuxième, quatrième édition*, Paris, Librairie Dalloz, 1924, dépôt et séquestre (szekvesztrum és letét), 650; comparaison avec le louage (bérlettel való összehasonlítás), 527.; irregulier (szabálytalan letét), 654., nécessaire (szükségletét) et hotellerie (szállodai letét), 655. A szerzők a 650. oldalon definíciós szándékkal kiemelik, hogy a letét olyan szerződés, amely idegen dolog megőrzése céljából kerül megkötésre, amelynek alapján a letevő jogosult a letett dolog természetbeni visszaszolgáltatására. A szerzők meghatározása szerint a letét: 1) reál kontraktus; 2) inperfekt, azaz szabálytalanul szinalagmatikus; 3) lényegében ingyenes (essentiellement gratuit). CARBONNIER, Jean (In: *Droit civil, tome second, les biens et les obligations*, Paris, Presses universitaires de France, Tome second, 1959, 413- 414.) szerint a formai kellékek tekintetbe vételével, a formális szerződések körébe tartoznak a reálszerződések is, melyeknél a forma teljesítése (átadás) a szerződés érvényességét feltételezi.

38 Ld. VAUX de Moisson, *Obligation accesoire de surveillance*, RRJ, 1991/1, 41; RAYNAUD de Lage, *L'entretien*, RRJ 2001, 1269; ibid, *Dépôt de garantie*, BRUNO, AJPI, 1981, 351. oldal. A francia Code civil 1915 szakaszának máig változatlan rendelkezése értelmében : « A letét általában olyan jogi aktus, amellyel valaki arra kötelezi magát, hogy más dolgát őrizze, majd azt természetben visszaadja. » Ld. CODE CIVIL, 102. édition, Dalloz, Paris, 2003, 1686.: Titre onzième; Du dépôt et du séquestre, Chapitre premier,- Du dépôt en général, et de ses diverse espèces.

1915, 1927. szakaszait. Az őrzött dolog tönkremeneteléért való felelősséget és felelősségkimentő okokat, különösképpen erőhatalom esetében, ld. a Code civil 1929. és 1934. szakaszainak fényében.³⁹

2.2. A letét a német jogban

A klasszikus, azaz modern német jogirodalomban a XX. század első évtizedében, elsőként *Kuhlenbeck* foglalkozott a letéti (őrzési) szerződéssel, különösképpen e szerződés általános jellegzetességeivel, továbbá a rendhagyó, különleges letét nemeivel.⁴⁰ A XX. század második felének közepén kialakult német doktrína (*Larenz*) szerint⁴¹ az őrzési szerződés (*Verwahrungsvertrag*) egy *dolog más érdekében történő megőrzésében* nyilvánul meg. Szavai szerint, gyakorta fordul elő, hogy *az őrzési kötelezettség egy másik fennálló kötelmi jogviszonyból ered: A megbízás „megőrzi” a megbízó értékpapírjait, azaz ezeknek őrzésére is kötelezi a megbízottat; az (építési, javítási) vállalkozó egyúttal köteles megőrizni a rábízott javítási, vagy építkezési célból, megrendelő által rábízott és átadott dolgokat, anyagot). Ezekben az esetekben előáll a tárgy nemétől függő, gondos őrizet (sorgfältiger Verwahrung) kötelezettsége, valamint a visszaszolgáltatási kötelezettség, az adott szerződési jogviszonyból következő módon. Ez a kötelezettség lehet szolgáltatás, vagy önálló mellékkötelezettség. Ennek a kötelezettségnek a megszegése, főszabály szerint, az ún. pozitív szerződési érdek megsértését és ennek térítését jelenti, kivéve, ha beállt a főkötelezettség ellehetetlenülése. Idegen ingó dolog megőrzésének kötelezettsége azonban tárgya lehet egy önálló szerződésnek is, az őrzési szerződésnek (*Verwahrungsvertrag*). Az ilyen szerződés kötelemfakasztó, melynek tartalmát a BGB 688. paragrafusa szabályozza. E rendelkezés szerint: e szerződés által „az őrző kötelezi magát a letétes által neki átadott ingó dolog megőrzésére”. E kötelezettségvállalásnak tartalmazni kell a szerződés lényeges elemeit. *Larenz* elismeri, hogy ama kérdést, mikor van szó egy önálló őrzési szerződésről, avagy egy más nemű, fajú szerződés melletti megőrzésről, nem mindig egykönnyű egyértelműen megítélni.⁴²*

A megőrző nem szerez az őrzendő dologon sem tulajdoni sem használati jogot, csupán közvetlen birtokot. *Larenz* kiemeli, hogy a korábbi német

---

39 Ld. Code civil, Dalloz, 102. édition, Paris, 2003, 1986-1702.

40 *KUHLENBECK, Der Verwahrungsvertrag*, Juristische Wochenschrift, 1909, 649. Uő: *Der unregelmässige Verwahrungsvertrag*, Juristische Wochenschrift, 1910, 641.

41 Ld. *LARENZ* i. m. 360-370.

42 Uo. 361.

uralkodó jogirodalom szerint ezért a letét a reál szerződésekhez tartozott. Larenz véleménye szerint azonban a letét már a megállapodástól kötelez és nem csupán az átadás időpontjától. Azt azonban Larenz nem tagadja, hogy az őrzési kötelezettség majd csak az átadás után jön létre.⁴³

Larenz értelmezése szerint az őrzés *különleges* alakzatai szerint, lehet *ingyenes* és *visszterhes* (térítéses). Az ingyenes őrzés közel áll a kamat nélküli kölcsönhöz, azzal a különbséggel, hogy a letét kizárja a használati jogot. A letétes köteles fedezni a letéteményesnek az őrzés során felmerülő kiadásait, pl. az őrzött dolog javítási költségeit, vagy állatmegőrzés esetében az állat élelmezési költségeit.⁴⁴

Az eredeti őrzéstől meg kell különböztetni a szabálytalan, v. *rendhagyó* őrzést (depositum irregulare). Ebben az esetben ugyanis az őrzés tárgya helyettesíthető dolog (genera) vagy pénz, amikor is az őrzésre letett dolog *tulajdonjoga átszáll* a letevőről az őrzőre és az utóbbi csupán arra köteles, hogy a letett dolog helyett *azonos minőségű és mennyiségű dolgot kell visszaszolgáltatnia* (BGB 700. paragrafusa).⁴⁵

Egyértelmű, a német BGB 688. paragrafusa (Verwahrung) szerinti kifejezett rendelkezés, mely szerint a letét tárgya csak ingó dolog lehet.⁴⁶ A BGB kötelmi jogi reformja (2002/2006) utáni kommentár-irodalom szerint a (változatlan) 688. paragrafus szerinti letét, őrzési szerződés tartalmazza az erre a szerződéstípusra *jellemző*, azaz a letét tipikus szolgáltatását. A letétes (Hinterleger) ennél a szerződésnél, azaz tipikus formája szerint, *ingó* dolgot ad át az őrzőnek (Verwahrer). *Térítéses* esetben visszterhes, *viszonos* (Gegenseitigkeit) kötelmet hoz létre. Más, főként ingyenes esetben, e szerződés nem tökéletes, *rendhagyóan viszonos* szerződés. A bírói gyakorlat szerint e szerződés *konszenzuális*. Jogok és kötelezettségek őrzését a 688. paragrafusa nem tartalmazza. Telek őrzése szolgálati szerződés (Dienstvertrag, BGB 611 paragrafusa), vagy megbízás (Auftrag, BGB 662. paragrafusa) szerint valósul meg.⁴⁷ A kölcsönnel és a bérlettel szemben, a letéteményes a letett dolgot nem használhatja, legfeljebb felügyelheti. Míg a letétnél az őrizet, felügyelet főkötelezettség, addig bérletnél vagy a kölcsönnél, ez csupán

43 Uo. 362.

44 Uo. 364.

45 Uo. 365.

46 Ld. PRÜTTING, Hans - WEGEN, Gerhard - WEINREICH, Gerd: *BGB Kommentar*, 2. Auflage, Luchterhand, 2007, 1324.

47 Ld. BAMBERGER - ROTH, Heinz - GERLEIN, Herbert: *BGB Kommentar*, 1-2. Auflage 2003, Paragraf 688, Rn 2.

mellékkötelezettség.⁴⁸ A különleges letéti formákra a *speciális törvények* szabályai érvényesek. Így pl. a kereskedelmi raktárőrizetre (kaufmännische Lagergeschäft) nézve a Kereskedelmi törvénykönyv (Handelsgesetzbuch) 467. paragrafus a mérvadó. Az értékpapírok, a rendhagyó letét tárgyára, többek ingóinak megőrzésére, a gyűjtőletét tárgyának megőrzésére a Raktártörvény (Depogesetz) alkalmazandó. A közjogi letét, azaz őrzés létrejöhet koncessziós, vagy egyéb közigazgatási szerződés alapján, a bírósági végehajtó foganatosító – azaz foglalási – és őrzési intézkedései alapján, továbbá bírósági határozat alapján.⁴⁹ A vendég jogosult, hogy a magával hozott dolgokat a *szállodába* bevigye, letegye, anélkül, hogy ő maga gondoskodjon az őrzésről.⁵⁰ Az őrzést a szálloda biztosítja, alkalmazottai által. A vendég bizalommal kell legyen az iránt, hogy a szálloda a bevitt dolgokat megőrzi, azaz biztonságukat szavatolja. Annak ellenére, hogy a dolog birtokosa marad a vendég. A szállodai őrzés vegyes szerződés, mely tartalmazza a bérlet, vétel, szolgálati és vállalkozási szerződés elemeit. A szálloda őrzési kötelezettsége nem más, mint oltalmi kötelezettség (Schutzpflicht), valójában törvényen alapuló helytállási kötelezettség (gesetzliche Einstandspflicht).⁵¹

2.3. A letét az osztrák jogban

Az osztrák jogban az osztrák Általános Polgári Törvénykönyvnek, a XXI. század első évtizedében nemcsak novellaszerű, hanem teljeskörű reformjára irányuló jogirodalmi törekvések is voltak, s vannak. Ezek a módosítási javaslatok, többek között, kiterjedtek a 957. paragrafusra, azaz a letéti szerződésre is. Tekintettel a letét jogtörténeti előzményeire,⁵² ezek ellenére voltak, s vannak, a letéti szerződés szabályozásának módosítására irányuló jogirodalmi javaslatok.

---

48 Ld. BGHZ 46,43. Ld. erről, vagyis a konszenszuális jellegről, továbbá, in: *Münchener Kommentar zum BGB*, Hrsg. von REBMANN, Kurt – SACKER, Frank-Jürgen, 4-5. Auflage, München, 2003-2006, Paragraf 688, Rn 4. Ld. továbbá: PRÜTTING et al. i. m. *BGB Kommentar*, 2. Auflage, Luchterhand, 2007, 1324-1325.

49 PRÜTTING et al. i. m. 1326., Rn 10.

50 Ld. KOCH: *Zur Neuregelung der Gastwirthaftung*, Versicherungsrecht, 1966,705.; Langen, *Die privatrechtliche Stellung der Wirte und der Gastaufnahmevertrag*, 1902; NIESSEN: *Zur Reform der Haftung Beherbergungsbetriebe*, MDR, 1966, 718.; POLENSKE: *Gastschaftsverträge*, 1915; WEIMAR: *Die Neuregelung der Gastwirthschaftshaftung*, Neue Juristische Wochenschrift, 1966, 1155.

51 Ld. LARENZ i. m. 366.

52 Ld. PIELER: *Offene Verwahrung fremden Geldes und Zinsenzahlung*, in: Festschrift für Rudolf Welser, Wien, 2004, 797.

Ennek ellenére, nem történtek meg a hagyományos letéti rendelkezéseket érintő változtatások.⁵³

Maradt tehát a letét alapalakzatára nézve az eredeti reál-kontraktus-koncepció tehát az, hogy a letét majd csak az átadás után jön létre, s nem elegendő a pusztán letéti ígéret és ennek elfogadása. Továbbá az alapvető letétfőmára nézve jellemző az ingyenesség; az, hogy a letéteményes a letett dolog őrzésére köteles. Az is jellemző a letét alapváltozatára, hogy az őrzendő dolog a letéteményesnek nem kerül tulajdonába, hanem csupán birtokába.⁵⁴ Sajátos megoldása az osztrák jognak, hogy a letét tárgya, ingó dolog mellett, lehet ingatlan is.⁵⁵ Az osztrák jog szerint a letéti szerződés a tartós szerződések körébe tartozik, amennyiben a dolog letéteményes általi felügyelete határozatlan időre szól. Letétnek tekinthető az osztrák legfelsőbb bírósági gyakorlat szerint, a gondozásra átadott állat.⁵⁶ Amennyiben utólag az őrzési szerződésre jellemző elemek módosítására került sor (novatio – újítás révén, ABGB 959. paragrafusa alapján), – ez esetben a letéti szerződés egy másik szerződési típusú alakul át, pl. kölcsönné, vagy haszonkölcsönné, melyeknek szabályai válnak mérvadóvá.⁵⁷ Az osztrák jog szerint az őrző jogai és kötelezettségei a következők: (1) Az őrző köteles a rá bízott dolgot oly módon gondosan megőrizni, hogy a dolog elvesztésére és károsodására az OÁPt. 961. paragrafusa értelmében, ne kerülhessen sor. (2) Amennyiben ennek érdekében különböző szükséges intézkedéseket kell megtennie, az őrzési szerződésbe a munkaszerződés elemei is bekerülnek. Épület pusztán átengedése nem hoz létre letétet, hanem bérletet.⁵⁸ (3) A letéteményes felügyeleti kötelezettségének vétkes megsértéséért felelősséggel tartozik,⁵⁹ ám nem felelős az eseményért (véletlenül – Zufall).⁶⁰ (4) Amennyiben a letétes elmulasztotta a dologgal kapcsolatos letéteményes iránti tájékoztatási

53 Ld. RIEDLER, *Modernisierungsbedarf des ABGB in den besonderen Bestimmungen über vertragliche Schuldverhältnisse*. In: FISCHER-CZERMAK – HOPF – KATHREIN – SCHAUER: *ABGB 2011 - Chancen und Möglichkeiten einer Zivilrechtsreform*. 2008, 73. IRO, *Drittverbarung von Wertpapieren: Regelungskonflikt zwischen Par.29 WAG und DepG*, Österreichisches Bankarchiv, 2009, 253.

54 V. ö.: WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 226., Rn. 865-866; EDLBACHER: *Der Gastwirtschaft des Paragraphs 970. im ABGB, im Fremverkehr heute*, Österreichische Juristen Zeitung, 1967, 1.; KASTNER-MAYER, *Zum neuen Depotgesetz*, Juristische Blätter, 1970, 22.

55 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 226., Rn. 866.

56 Ld. OGH, *Juristische Blätter*, 1974, 622.; NEUMAYER, G., *Der Pferdeinstallvertrag und die Haftung des Stallbetreibers*, *Zak – Zivilrecht Aktuell*, 2010/535, 307.

57 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 226., Rn. 868.

58 Ld. OGH, *RZ*, 2000/10.

59 Ld. OGH *EvBl* 1995/8, mely szerint ez esetben az őrző elveszti díjazásra való jogát is.

60 Ld. OGH *Juristische Blätter*, 2012, 592.

kötelezettségét, pl. a dolog különleges értékéről, a letétes társvétkessége miatt, a kártérítés arányosan csökkenthető.⁶¹ (5) Ami a *letétes kötelezettségeit* illeti, az őrzőnek a letétes csak akkor köteles térítést (Entgelt) fizetni, amennyiben ennek külön kikötésére sor került. Emellett, a letétes köteles a letéteményesnek a szükséges kiadásait fedezni (ABGB 967, 969. paragrafusok), továbbá köteles megtérítenie az ő vétkességéből eredő kárt.⁶² (6) Ami a szerződés *tartamát* illeti, ez vagy a szerződésben felek által egyetértően megszabott *határidő leteltével*, vagy az őrzés mindkét fél egybehangzó egyetértése által kerül felmondásra (az ABGB 963. paragrafusa alapján).⁶³ (7) A letét lejártát követően a letéteményes köteles a letett dolog *visszaszolgáltatására*, beleértve a dolog növekményét (Zuwachs).⁶⁴

Az osztrák jog szerint, a *különleges* őrzési kötelezettségek a letéti szerződésnek törvényi és szerződési különrendelkezéseitől függenek, mint mellékes kikötések. Ezek a külön-klausulák gyakran arra utalnak, hogy ezen mellékes kötelmeknek „köszönve”, a letétől eltérő, *más szerződéstípus* jött létre.⁶⁵ Az osztrák jog a különleges letétek körében a szabályszerűtől eltérő, a sommás, a gyűjtő és a szabályszerűtlen letétet emeli ki.⁶⁶ A *gyűjtőletét* esetében az őrző, azaz a letéteményes köteles (a Depogesetz 7. paragrafusa értelmében), a szabálytalan letét estében, az őrzött dolgok szeparációs (elkülönített) őrzésére. Egyébként e letét esetében, a letéteményes az őrzött dolgokra nézve tulajdonjogot szerez. A több letétes azonos fajú dolgára nézve, a letéteményes köteles e dolgokat megőrizni, ezért e letétet gyűjtő letétnek nevezzük (Sammelverwarung). Eközben a letétes a letéteményessel az őrzésre letett dolgok tekintetében társtulajdonos marad.⁶⁷ A szabálytalan letét az értékpapír tulajdonjoga, a megszabott értékben átszáll az őrzőre azzal, hogy a letétesnek jogában áll kötelmi jogi alapon történő visszaszolgáltatásra.⁶⁸

Az OÁPtk. 970. paragrafusa szabályozza a *szállodai* letétet. Ennek első bekezdése szerint a szálloda felelős a bevitt dolgokért, kivéve, ha bizonyítást nyert, hogy a kárt nem a szálloda alkalmazottai okozták tehát, hogy a kár nem az ő vétkességüknek tudható be, azaz nekik felróhatóan, hanem idegen, a szállodába ki-be járó személyeknek. E rendelkezés a jogirodalmi minősítés

---

61 Ld. OGH EvBl 1977/264.

62 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 227., Rn. 872.

63 WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 227., Rn. 874.

64 WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 227., Rn. 875.

65 Ld. OGH, SZ, 49/37, SZ,52/70, SY, 64&62, OLG Innsbruck ZVR 2013/103.

66 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 228., Rn. 878-879.

67 Uo.

68 Uo.

szerint, a szerződési felelősségnél szigorúbb, deliktuális felelősség szabályainak alkalmazását irányozza elő. Ez a szigorítás „a nyitott kapus házának veszélyével” (Gefahr des offenen Hauses) nyert indoklást. Vagyis azzal, hogy a szállóba nagyszámú ember állandóan nem kontrollálható módon be- és kimegy. Mivel a vendég nem láthatja át a szálló szervezeti szabályait, számára nehézséget okoz, hogy az okozót megtalálja. Ezért felelős a szállásadó. A szálló felelőssége a bevitt tárgyakra vonatkozik, és ehhez a felelősséghez nem szükséges külön szerződést kötni. Itt tehát a felelősség magán a törvényi jogszabály megszegésének tényén alapul (OÁPtk. 859. paragrafus), ami hasonlítható a szerződéskötési tárgyalásokért való felelősséghez, amely szintén deliktuális jellegű, hiszen a szerződés itt még nem jött létre és itt is a felelősségi jogalkapént a törvényi jóhiszeműségi követelmény szolgál. Igaz, mind a deliktuális, mind a szerződési felelősségnél az osztrák jog szerint szükséges a vétkekesség feltétele, a 970. paragrafus szerinti a szállodai, azaz a vendéglátói felelősség ezt a feltételt nem, vagy csupán korlátozottan irányozza elő.⁶⁹ Éttermek és kávéházak akkor felelősek a vendég dolgaiért, pl. ruházatáért, amennyiben ezeket őrzésre, letéti szerződés alapján, pl. a vendéglátó ruhatárába, vagy pl. autóját a vendéglátó garázsába átadta.⁷⁰ A törvény által használt „bevitt dolgok” kifejezés alatt a jogirodalom és a jogalkalmazás azt érti, hogy e dolgokat a letevő az erre előírányzott helyre tette le.⁷¹ A felelősség kiterjed a bevitt tárgyakra, azokra is, amelyek nem a letevő tulajdonában vannak, de a letét tárgyát képezték.⁷² A szálló, vagy vendéglátó csupán akkor szabadul a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a letett dologban okozott kárt nem a vendéglátó, azaz alkalmazottai okozták, azaz ezért nem ők a vétkekessé, vagyis, nem nekik róható fel a károkozás, hanem harmadik, azaz a házba ki-be járó személy(ek)nek.⁷³

2.4. A letét a svájci jogban

A svájci kötelmi jog első helyen a letét alapváltozatát, azaz az *egyszerű v. szabályszerű, rendszerinti letétet* (gewöhnliche Hinterlassungsvertrag) szabályozza. A letéti szerződés az Or. (Obligationsrecht-Kt., kötelmi törvénykönyv) 472. szakasza szerint kötelezi a megőrzőt (Aufbewarer-Depositar), hogy a

69 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 229., Rn. 880-884.

70 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 229-230., Rn. 885.

71 Ld. OGH SZ 68/79, 1995/105.

72 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 230-231., Rn. 888.

73 Ld. WELSER – ZÖCHLING-JUD i. m. 231., Rn. 891.

letétbe helyezőnek egy ingó dolgát átvegye és az ő érdekében, biztonságos helyen megőrizze.⁷⁴ A rendszerinti letétnél kétely esetén, e szerződés *ingyenes*. Eközben lényeges, hogy a letét kizárólagos, vagy legalább fő rendeltetése, célja a dolog letétes érdekében történő *megőrzése*. Ebben különbözik a letét alapformája a kölcsöntől és a bérlettől, melyek lehetnek térítések.⁷⁵ Ezen kívül a letét alapformájában *kizárja a letéteményes használati jogát*. E jog csupán akkor gyakorolható, ha a letétes ezt a szerződésben *kifejezetten lehetővé teszi*. A letéteményes köteleessége a dolognak biztonságos megőrzése (OR 472,1). Az őrző másik kötelezettsége a letett *dolog visszaszolgáltatása* a letevőnek. Ennek *időpontja* függ a szerződési megállapodástól, vagy ennek hiányában a megőrző a dologt bármely időpontban visszaadhatja (OR 476,1). A megőrző a visszaszolgáltatást, a letétes költség- és kockázatviselése alapján, azon a *helyen* köteles megvalósítani, amit a szerződés előírányzott (OR 477). Ha az őrző a dologt nem tudja visszaszolgáltatni, *kártérítésre* köteles.⁷⁶ A *letétes* a letett dologt *megőrzi tulajdonjogát*, a letéteményes pedig az átadást követően tényleges és kizárólagos *birtokába* veszi.⁷⁷ Habár a letét a Sv.Kt. értelmében *konszenzuális szerződés*, a *letét ígérője nem kötelezhető* az ígért dolog átadásra. Ennél fogva, gyakorlatilag, a letéti szerződés *joghatását majd csak az átadást követően* fejti ki.⁷⁸ Tehát a reál-szerződési jelleg, fragmentumában, mégis megmaradt.

A letétesnek jogában áll, hogy a letett dologt bármikor visszaigényelje, azaz a szerződést felmondja, kivéve ha erre nézve a szerződés határidőt szabott meg, mivel az őrzés a letétes érdekében történik.⁷⁹ A *bírósági* letétre nézve külön jogszabályok érvényesek (OR 92 és 96), azzal, hogy a hitelező késedelme esetén az adós bírósági letét alakjában szabadul kötelezettsége alól. A *garázs-szerződés* különleges letéti alakzat, melynél az őrző vállalkozó térítés ellenében a gépjármű megőrzését végzi egy *gyűjtőgarázsban*.⁸⁰ Ha azonban a gépjármű egy *különálló garázsrészen* nyert elhelyezést, akkor valójában *garázsbérletről* van szó. Ha

---

74 Ld. pl. OBLIGATIONENRECHT, Herausgegeben von der Bundeskanzlei, Bern, 1984,148., Art. 472 (1) bek.: „Durch den Hinterlassungsvertrag verpflichtet sich der Aufbewahrer dem Hinterleger, eine bewegliche Sache, die dieser ihm anvertraut, zu übernehmen und sie an einem sicheren Orte aufzubewahren.“ Ld. továbbá: GUHL, Theo, *Das schweizerische Obligationenrecht*, 9. Auflage (Bearbeitung: KOLLER, A., SCHNYDER. K., DRUEY, J.N.), Zürich, Schulthess Verlag, 2000, 609.

75 Ld. GUHL i. m. 609.

76 BGE 97 II 360, 109 II 474,476.

77 BGE 120 II 252,156 E.2d – Pra 1995 Nr. 275.

78 Ld. GUHL i. m. 611., Rn 6.

79 Ld. GUHL i. m. 611., Rn 8, OR 475,1, ZR,1997 156.

80 BGE 76 154.

a gépjármű átadására *javítása* céljából került sor, ez esteben a *vállalkozási szerződés* szabályait kell alkalmazni.⁸¹ A *banki őrzési jogügylet* fő esetét, fajtát, pénz vagy helyettesíthető értékpapírok térítéses őrzését célozza meg. A megőrző nem a konkrétan átadott darabokat, dolgokat köteles visszaadni, hanem azonos mennyiségű pénzüsszeget, vagy értékű és minőségű értékpapírt. Ennél a letétnél a letéteményes, a bank, a helyettesíthető dolgot tulajdonába veszi és ezt használhatja, saját kockázatára.⁸² A banknál történő pénzletét esetében, mivel az őrzésért a bank javára térítés jár vitás, hogy térítéses *kölcsön*, vagy letét szerződésről van-e szó. Ha a banknál levő pénzletét a bankot *beruházási kezelési jogát* is előírányozza, ez esetben *vegyes szerződés*ről van szó (letét és megbízás, értékpapírlétét – eladási és vételi szerződés kombinációról).⁸³ A *raktárszerződés* (Lagergeschäft) alapvetően a letéti szerződés egy fajtája, tehát rá nézve mérvadóak a letéti szerződés szabályai, mert ennek a válfajnak is a célja az őrzés. Ám e szerződés eltér a letéti szerződés alapváltozatától, először is a letét sajátos tárgyára tekintettel. Ugyanis e speciális letétnél a letét tárgya nem dolog, hanem forgalomban levő, azaz forgalmazható áru. Ennélfogva a pusztán megőrzésen kívül a megőrzőnek az árura vonatkozó felügyeleti kötelezettsége is van. Szemben az egyszerű letéttel, a raktározási szerződésnél a letéteményesnek nem áll fenn olyan kötelezettsége, hogy a szerződésben megszabott határidő letelte után visszaszolgáltassa az árut. A letétes jóváhagyása nélkül a megőrző árut *gyűjtő* letétet is létre hozhat, tehát az őrzött dolgok keverésére is jogosult. (Gyűjtő letét – Sammeldepot). Ez esetben a letétesek ex lege letétükkel arányos társtulajdonosokká válnak. E szerződés *térítéses*, a raktáros jogosult a raktárdíjra (Lagergeld). Külön sajátossága a raktárszerződésnek az áru-értékpapír (Warenpapiere) kiadása, amelyre az őrzésre átadott javak átadása kapcsán kerül sor. Ezek névre vagy felszólításra-rendeletre szóló értékpapírok, amelyek a jogforgalomban „képviselik”, elősegítik az áru forgalmazását és ily’ módon lehetővé teszik az áru tulajdonjogának átruházását.⁸⁴

3. A letéti szerződés koncepciója a hatályos magyar jogban

Fentebb már utaltunk az új magyar Ptk. letétről szóló általános és különleges, azaz egyes válfajaira irányuló rendelkezéseire. Ezek szerint, a magyar szabályozás *konszenzuális szerződés*nek tartja a letéti szerződést, (mint a korábbi 1959.

81 Ld. GUHL i. m. 612., Rn 10.

82 Ld. GUHL i. m. 612., Rn 11-12.

83 Ld. GUHL i. m. 613., Rn 14-15.

84 Ld. GUHL i. m. 614-615., Rn 18-22.

évi Ptk.) melyet tehát a felek egyszerű akaratmegegyezése hozza létre. Ezzel szemben, az elemzett Ptk.-k többsége, mint fentebb láttuk, a letétet reálszerződésnek tekinti, vagyis, a megegyezés csupán előszerződés, a főszerződés majd csak az ígért ingó dolog megőrzése céljából történő átadásával jön létre. A Ptk. szerint, az általános letéti alakzat, tehát főszabály szerint visszterhes. Szemben a római jogi és a tételes nemzeti kódexekben elfogadott megoldástól, mely a letétet alapformájában ingyenes szerződésnek tekinti. Az új Ptk. ugyan nevesítve előírja az ingyenes letétet, de nem a letét általános vonásaként, hanem kivételes jelleggel. A Ptk. vonatkozó kommentárjában ezt a megoldást a jogalkotó azért választotta, mert a „letét napjainkban főszabály szerint [szerzői mj.: nyilván a szerződéskötési gyakorlatról van szó] visszterhes”. A megoldás eltér az Mtj.-től is, amely szerint a díj csak külön megállapodás esetén járt a letéteményesnek.⁸⁵ Tehát az új Ptk. szerint a letéti konszenzusban *külön ki kell hangsúlyozni, hogy az ingyenes*, amennyiben a felek az ingyenes változatot választják. Ennek hiányában az új Ptk. szerint a letét visszterhes. Pontos megoldásnak tekinthető a Ptk. azon rendelkezése, mely szerint a letéti szerződés tárgya csak *ingó* dolog lehet, bár fentebb már utaltunk arra, hogy más jogrendszerekben ingatlan is lehet, feltéve, hogy az ingatlan átadásának csupán felügyeleti (őrzési) és nem használati célja van. Az új Ptk. egyéb tekintetben elfogadja a *különleges* letéti alakzatokra vonatkozó szokásos rendelkezéseket, amilyen a gyűjtő, rendhagyó, szállodai letét, valamint a ruhatári és egyéb nyilvánosság számára nyitva álló intézményi letéti formákat, melyek lehetővé teszik az ezekben bevitt szokásos dolgok őrzését (fürdői, kávéházi, éttermi, színházi letét).⁸⁶

4. Következtetések

E tanulmányomban feltett kérdésekre, a római jogi és az európai tételes jogösszehasonlítás rövid elemzés alapján úgy tűnik, az a válasz adható,

---

85 Ld, VÉKÁS – GÁRDOS i. m. 821.

86 A Ptk. letéti szerződésre vonatkozó hatályos rendelkezésekről, ld. közelebbről pl. in: SÁNDOR István (szerk.): *Polgári jog II: A kötelmi jog, a Ptk.-ban foglalt egyes szerződések*. 2. átdolgozott kiadás, Budapest, Patrocinium, 2016, 320-326. A letéti szerződésre vonatkozó részt *Fábián* Ferenc írta. A szerző(k) akár a letét általános, azaz a letét különleges formáit illetően, a tételes jog szerint tárgyalják. Az általános szabályok (op. cit. 320-322.), a szerző(k) külön kitér(nek) a különleges letéti alakzatokra, mint a gyűjtő letét, a rendhagyó letét, a szállodai letét, a nyilvánosság számára nyitva álló intézményeknél szokásos letét, a bírói letét, az ügyvédi letét, a bankletét vagy betét, a közgyűjteményi letét és a raktározási letét (op. cit. 323- 327.).

hogyan letéti szerződés eredeti és alapvonulatában, alapformájában, azaz jogi természeténél fogva, de lege ferenda, reálszerződés és egyúttal ingyenes jelleggel bír. A reálszerződések konszenzualizálására, amit az új magyar Ptk. is elfogad, van példa az európai kontinentális jogrendszerekben, pl. a német BGB, valamint svájci Kt. A konszenzuális koncepciót elfogadó szabályozások viszonylag eltérnek az eredeti római jogi hagyományoktól. A konszenzualizáció „előidézi” a visszterhességet, vagy inkább a szukcesszív viszonyosságot. E koncepció szerint a visszterhesség elsődlegesen és egymagában nem abból adódik, hogy az őrzés térítéses, díjazás ellenében történik-e, hanem abból, hogy a letéti szerződés a letét-ajánlat (ígéret) elfogadásának időpontjában jön létre a kötelelem. Ez jogilag azt kellene jelentse, hogy a letétígéret, elfogadásától kezdve a letét perelhető, bírói úton igényelhető a letétes által ígért dolog átadása a letéteményes részéről. A svájci konszenzuális koncepció-változat értelmében azonban az átadás nélküli pusztán letétígéret és annak elfogadása, nem kényszeríthető ki. Ezzel szemben, a letéteményestől a ténylegesen letett, átadott dolog visszaadása igényelhető, az őrzés lejártával. Tehát a konszenzualizált letét szukcesszíve visszterhes, a letétes átadásra köteles, a letéteményes pedig ez után, köteles a letétes felszólítására visszaszolgáltatnia az őrzésre átadott dolgot. Megvan ugyan a visszterhes szerződésekre jellemző „do ut des”, csak hát azzal a sajátossággal, hogy ez a kölcsönösség nem egyidejű, mint a tipikus visszterhes szerződéseknél, hanem szukcesszív, időben egymást követő. A letétnak, azaz az letét alapváltozatának konszenzuális szerződések körébe való „besorolása” ennek folytán (és mégis) megtartotta sajátosságát, azaz ennek ellenére nem „tökéletes” visszterhes szerződés. Rá nézve nem mindig alkalmazhatók az egyidejűen visszterhes szerződésekre (*contractus bilateralis aequalis*) jellemző különleges joghatások, mint pl. a nemteljesítési kifogás (*exceptio non adimpleti contractus*), vagy netán a *laesio enormis et ultra dimidium pars*. Konszenzualizálása esetén is, tehát a letét, igazán nem is visszterhes, hanem „csupán” kétoldalú jogügylet, mint minden más szerződési jogügylet, mert a szerződés létrejöveteléhez két egybehangzó jogügyleti akaratnyilatkozatra van szükség. (Szemben az egyoldalú jogügyletekkel, mint a végrendelet, amelyeknél egy címzett jogügyleti akaratnyilatkozat is elegendő a joghatás kiváltásához). Visszterhessé a letétet igazán azt teszi, hogy az őrzés fejében a letéteményes az őrzési költségek követelése mellett és ezen túlmenően, jogosult az őrzésért járó térítésre, díjazására.

Nehéz eldönteni, hogy a letét egyes (különleges) változatai, pl. visszterhes letét, fajlagos dolog letevése, gyűjtő letét, stb. a sajátosságok szerződésbe való inkorporálását követően, valójában megmarad-e letétnak, vagy a letét

immáron nem letét, hanem *valamely más nevesített szerződés* (kölcson, haszonkölcson, bérlet, haszonbérlet, munkaszerződés), vagy esetleg *vegyes* típusú letét. Utóbbiról úgy tűnik akkor van szó, ha a gondos, felelős őrzés, egyéb szerződésre jellemző kötelezettségek (pl. munkavégzés díjazása) mellett „domináns” az őrzési kötelezettség.

Úgy tűnik mégis, hogy letétnek, a tételes magyar jogtól eltérően, jogtörténeti és jogösszehasonlítási, vagy jogelméleti szempontból nézve, két alapvető „változata” van. (1) Az első az általános (de lege ferenda), a főszabály szerinti. Ez a változat ingyenes és reálszerződés. (Az új Ptk-ban azonban ez megfordítva van: az ingyenes letét kivétel, a visszterhes a főszabály. Ugyanakkor az új Ptk. szerint a letéti szerződés nem reálszerződés, hanem konszenzuális). (2) A második változat a *speciális* vagy különleges letéti fajtákat öleli fel, amelyeknél az őrzés a letéteményes domináns kötelezettsége mellett, egyéb kölcsönös kötelezettségek és jogosultságok is felmerülhetnek, a szerződő feleknek a mellékkötelezettségekre vonatkozó akarategységétől függően.

A letét tárgya és a letéteményes jogai és kötelezettségei tekintetében, tipikus az *egyedi* dolgok őrzése, ez esetben a letéteményes a dolgot csak *birtokába* veszi át, s azt változatlanul kell visszaadnia. (Ezt fogadja el az új Ptk. is) Atipikus az a letét, amelynél a megőrzendő dolog *fajlagos* vagy helyettesíthető jelleggel bír. Ez esetben a letéteményes a dolgot *tulajdonába* veszi és nem köteles ugyanazt a dolgot visszaadni, hanem helyette akár más, de azonos minőségű és mennyiségű, súlyú dolgot, mint amilyen volt az eredetileg letett dolog köteles a letéteményes visszaszolgáltatni.

A *tértétes őrzés* közé jelentős gazdasági rendeltetésű letétformák is kialakultak, mint a bankletét, a raktárügylet stb., melyeknél az őrzőnek speciális, szakmailag magasabb szintű gondosságot, vagy őrzési biztonságot kell tanúsítania az őrzés tartama során. Ugyanakkor az őrzés minőségére nézve az őrzőnek speciális szakmai, professzionális ismerettel, tudással kell rendelkeznie. A letéteményes kártérítési felelőssége a szubjektív felróhatósági feltétel szempontjából szigorúbb, mint a nem gazdasági jellegű letéti szerződésnél. A professzionális őrző gyakran végez a puszta őrzés mellett, az áru állagának megőrzése céljából, munkatevékenységet. A kereskedelmi letétformák ezért visszterhesek. Ezek közül egyeseknek sajátos a tárgya, nem dolog, hanem áru. Az áru a raktározó tulajdonába kerül és forgalmazhatja akár a róla szóló értékpapír útján. A visszaszolgáltatás, a kereskedelmi letétnél azonos mennyiségű és fajú dolog (áru) révén történik.

Habár a *szállodai őrzés* is professzionális, fokozott gondosságot igényel, nem feltétlenül kereskedelmi jogi jellegű, tehát a szálloda főtevékenysége

(vendéglátás) mellett mellékes, a főtevékenységet elősegítő, vagy vele járó, akár ingyenes szerződés is lehet.

A *bírói letét* szolgálhatja egy másik kötelelem teljesítését, amennyiben a hitelező a teljesítés fogadása tekintetében késedelembe esett.

A *magánjogi* letét megkülönböztethető a *közjogi* letétől vagy őrzéstől, mert az előbbi a felek egyenrangúságán alapuló magánjogi, utóbbi pedig szubordinációs elemeket tartalmazó közjogi v. adminisztratív szerződés (pl. koncesszió) megkötése útján jön létre. A közjogi őrzési és gyakran kezelési szerződés célja a közjó (természet vagy ember alkotta javak – pl. utak, terek folyók, tavak, stb.) állagának megőrzése. Vagy átadás utáni, kedvezményezett által történő őrzésen túlmenően, kezelése, vagy karbantartása, továbbá jogi gyümölcösztetése. Előbbi esetben, azaz az őrzésért, karbantartásért a közjó tulajdonosa fizet díjat az őrzőnek, utóbbi esetben, tehát a koncesszionált közjó gazdasági felhasználása esetén, a kedvezményezett köteles fizetni a tulajdonosnak (önkormányzatnak, államnak).

A *zártkörűen fajlagos dolog* megőrzés esetén, mint pl. a szállodai letétnél (poggyász, vagy nem egyedi értéktárgyak őrzése), az őrzés professzionális szabályokon alapul, de az őrzött tárgy elvesztése, sérülése esetén a *kártérítési felelősség* rendszerint törvénnyel vagy üzletkötési feltétellel limitált, *korlátozott*.

Az *őrzött dolog tönkremenetele, sérülése, elvesztése* nyilván az *őrző szerződésszegés* miatti felelősségével jár, amennyiben az adott letétnemnél az őrző eltért az elvárt gondossági mércétől. A tanúsítandó gondosság mértéke és módja függ az őrzött dolog nemétől és az adott esetben általános vagy különleges őrzésnek minősíthető letéti őrzés elvárásaitól. Ha az őrzött dolog egyedileg meghatározott, a más dologgal való helyettesítés kizárt. Ha azonban az őrzés tárgya fajlagosan meghatározott, akkor elvben a helyettesíthetőség lehetősége fennáll. Ha tehát az őrzött dolog fajlagos (pl. pénz stb.), helyettesíthető, az őrző a dolgot tulajdonába veszi, így a konkrét dolog tönkremenetele esetén nincs akadálya annak, hogy az őrző más azonos fajú és mennyiségű dolgot adjon vissza. Ha a letét tárgya egyedi dolog, az ő felelőssége nem a *res pereunt dominis* szabálya alapján történik, tehát a tulajdonos letétes nem viseli a kárt, mert a letét tartama alatt a kockázatot átruházta megőrzőre. A kár azonban pénzben téríthető. Ha azonban a letett dolog fajlagos, helyettesíthető és a letéteményes tulajdonába kerül, itt érvényesül a *res pereunt dominis* szabálya, tehát a letéteményes köteles más azonos minőségű és mennyiségű dolgot szolgáltatni a visszaszolgáltatási kötelezettség fejében.

Egyedi dolog őrzésénél a dolog tönkremenetele vagy károsodása esetében, amikor a tulajdonos marad a letévő, felmerül az őrző kárfelelősségének

mértéke is. Annak ellenére, hogy a letevő marad tulajdonos, ő azért nem viseli a felelősséget, mert a dolog átadásával az őrzési kötelezettség felülírja a tulajdonosi kötelezettséget és itt, a res pereunt debitoris szabálya érvényesül. Az adós, letéteményes felelősségének mértéke különböző lehet, függően a letét típusától. Vagyis, erre a kérdésre a vétkesség és a szükséges gondosság foka vagy követelménye adja meg a mérvadó választ. Amennyiben a tönkremenetel, vagy a dologsérülés a megőrző vétkességébe „írható”, azaz neki felróható, akkor ezért a kockázatot a pusztá res pereunt dominis elve alapján nem a letevő, a tulajdonos viseli, hanem a megőrző, mert az őrzési kötelezettség, mint fentebb jeleztük, „felülírja” a tulajdonosi jogot, pontosabban a tulajdonosi általános kockázatviselési kötelezettségét. Hiszen a letett dolog tulajdonosa az őrzésre való átadás után a dolog megőrzésével bízta meg a letéteményest, neki azt ideiglenesen átadta, átruházta a kockázatvállalást, különösképpen akkor, ha az őrzés térítéses, díjazásos, de akár ingyenes is. Ha azonban ingyenes, a megőrző legtöbb esetben csupán olyan vétkességért felelős, mint amilyen a diligens pater familias standardja, vagy az olyan mértékű gondosság, amely a saját dologban, ügyben szükséges.

Hogy a felelősség szerződési, vagy deliktuális jelleggel bír-e, erre a kérdésre egyértelműnek tűnik, mind a de lege lata, mind a de ferenda szerinti válasz, – mármint az, hogy szerződési felelősségről van szó. A szerződési felelősség itt akkor lép fel, ha a megőrző, a letéteményes nem tanúsított, adott letét nemére való tekintettel, kellő és elvárt gondosságot. Ekkor a letéteményes szerződésszegést követett el és az ebből eredő károkért felelősséggel tartozik. Az igaz, hogy az új Ptk. különös esetben (ingyenes letét) deliktuális felelősségről, azaz ezeknek a szabályoknak a megfelelő alkalmazásáról szól,⁸⁷ ez azonban, úgy tűnik, nem azt jelenti, hogy a letett dolog iránti megőrzői felelősség deliktuális, hanem csupán arról, hogy adott esetre nézve, a Ptk. nem a szerződési, hanem a deliktuális felelősség szabályait kívánja alkalmazni.

---

87 Az új Ptk 6:365. paragrafusának (3) bekezdése szerint: „Ingyenes letét esetén a letéteményes a szerződésen kívüli károkozásért való felelősség szabályai szerint felel azért a kárért, amelyet a letevő a letett dolog elvesztése, elpusztulása vagy megrongálódása folytán szenved.” E rendelkezés vitatható. Azért, mert a szerződésinél szigorúbb, deliktuális felelősség szabályainak értelemszerű alkalmazását írja elő, a letét ingyenes („enyhébb”) formájára ahelyett, hogy ezt a (deliktuális-szerű) felelősséget a visszterhes letétre irányozta volna elő. Láttuk, hogy a letét ingyenes formájánál a legtöbb jogrendszer, megfordítva, enyhébb, a visszterhes letétre vonatkozóan „szigorúbb” felelősséget ír elő. Érthető, hiszen az őrzés díjazása fokozottabb gondosságra kötelezi a letéteményest.